

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 188, Година XXIV
септември-октомври 2016
Цена 1,00 лв.

ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

5-ТИ ОКТОМВРИ - ПРАЗНИК НА СТАРА ЗАГОРА

СТАРА ЗАГОРА

Обичам този град извечен
за неговите славни времена;
за днешния му ден, облъчен
от детски смях и светлина.

Берое, Августа Траяна,
Иринополис и Верея...
Във теб и в мене те живеят
сред златна Тракия вкопани.

Във бъдещето той ще гледа -
с любов и много знания богат.
Под покрива ти, южен град,
живеем: хора земни и поети.

Йордан АТАНАСОВ

КАН ТЕРВЕЛ - СПАСИТЕЛЯТ

Бойко БЕЛЕНСКИ

Този ден многогласи призови изпълниха простора. Във всички райони на Константинопол цареше необичайно оживление. Жителите на града започнаха да се стичат към храма „Светите апостоли“. Поданиците на василевса внесоха в черквата иконите на Богородицата, Светото възнесение и лика на Свети Константин. Вътре бе пълно

със знат, а на стъпалата се тълпеше народ и пред входа тълпата бе толкова гъста, че джебчините не можеха да си вършат работата. Людете искаха да зърнат варварина, който щеше да загърби езичество, за да се врече в Христовата вяра.

Оркестърът засвири химна на Светия кръст. Юстиниян беше върховната власт, по-

велител, законодател и патрон на църквата. Той влезе придружен от Тервел, заобиколен от протокелиoti и екскубитори. Василевсът беше в златоткана багреница, обичена със скъпоценни камъни, с корона на главата и плющен лента на челото, върху която меко сияеше изящен изумруд. Присъстващите ги посрещнаха с възглас: „Слава на Христос, слава на василевса“. Вътре въздухът мириаше на тамян и смола, на нещо блажено. От тавана се спускаха големи златни светилиници с по няколко фитила. Прегорялото дървено масло ухаеше на жасмин и благоуханието дим лютеше в очите, същевременно сладнеше, омайваше. Пред олтара имаше два триножника с по шест позлатени чашки и една по-голяма в средата, където горяха восьчни свещи – най-дебелата вошеница бе в центъра. Пламъците играеха по златото на амвона и хвърляха чудни отблъсъци в очите на присъстващите. Навред хоругви и кадилници. Каква прелест! Храмът сияеше и тържествуваше с изльзванията на задоволените си светци. Впечатлен от помпозността, която се натрапваше и го изпъваше с любопитство, Тервел се чудеше на въодушевлението си, както по-късно щеше да се смае и от потока думи, които щяха да нахлуят в главата му и да го превърнат в най-красноречивия „мълчаливец“.

Монашески хор многогласо запя тържествен Давидов псалм. А накишин свещеник извиси своя възглас:

- Слава Господи, задето върна на престола любимия ни господар жив и здрав!

На Тервел се стори, че псалмът бе предназначен повече за него или поне го поставяше наравно с василевса и с Бога. Явно още не беше прозръял Христовите думи: „И не введи насъ во искушение“.

- Амин! – каза мазно духовният отец и се прекръсти.

/ на стр. 12 /

Уважаеми жители и гости на община Стара Загора,

Приемете моите най-искрени поздравления по случай празника на нашия хилядолетен и вечно млад град – 5-ти октомври! Навършват се 137 години от деня, в който княз Александър Богориди символично поставя първия камък за възкресението на Стара Загора от пепелищата.

Дълговечната ни история не може да не ни изпълва с искрена гордост и оптимизъм, че след мрачни и тежки години, бунтове и страдания, след битките и пепелищата, винаги идват по-благодатни и щастливи дни! Усилията на поколения родолюбиви и достойни старозагорци преди нас са били необходими, за да живеем днес в едно от най-благодатните и прекрасни кътчета на Родината!

Нека си пожелаем заедно да съхраним и развием Стара Загора като модерен и красив европейски град, с развит бизнес, с исторически забележителности, съвременни образователни и културни институти, здрави традиции и приемчив дух!

Бъдете живи и здрави, пазете и обичайте Стара Загора!

ЧЕСТИТ ПРАЗНИК!

Живко ТОДОРОВ
Кмет на Община Стара Загора

Уважаеми старозагорци,

Приемете сърдечните ми поздрави по случай 5 октомври – Ден на Стара Загора!

Почитаме, с гордост в сърцата, паметта на всички строители на модерна Стара Загора. Този ден винаги ни е събирал, за да ни напомни за издигнатия от пепелища град – с млад и борбен дух, с будни и устремени хора. Пазим историята и градим бъдещето за нас, за нашите деца – да пребъде!

Честит празник, хилядолетна Стара Загора!

Емил ХРИСТОВ
Председател на Общински съвет Стара Загора

197 РОЗИ ЗА СЪСТЕЗАТЕЛКАТА НА „БЕРОЕ“ МИРЕЛА ДЕМИРЕВА

Олимпийската вицешампионка в скока на височина Мирела Демирева бе емоционално посрещната днес на летище София от зам.-кмета на Стара Загора Красимира Чахова и представители на Спортен клуб по лека атлетика „Берое“. Тя се завърна в България днес за първи път след Игите в Рио де Жанейро.

Лекоатлетката получи огромен букет със 197 червени рози, символизиращи постижението, с което тя спечели сребърния медал и от Олимпиадата, и от европейския шампионат през юли. В цветята бяха вмъкнати и снимки на Мирела. Ефектна торта със скочище и летва, с логото на игрите в Рио, както и на Община Стара Загора и СКЛА „Берое“ беше

пригответа за атлетката ни.

Малките фенове на Демирева бяха дошли с цял автобус от Стара Загора. Децата скандираха „Мирела, Берое“ при появата на любимката им. Състезателката ни беше затрупана от букети от своите родители, приятели и фенове.

Да поздравят Демирева за огромния успех в София пристигна и голяма част от треньорския и управленския екип на атлетическия „Берое“, наред с двигателителя Емилия Драгиева и заместник-кметът Красимира Чахова, която също е член на УС на клуба. Преди да се оттегли към дома си Мирела раздаде много автографи, снима се и гордо показваща тежкия олимпийски медал.

НАЦИОНАЛЕН МЛАДЕЖКИ КОНКУРС ЗА ПОЕЗИЯ „ВЕСЕЛИН ХАНЧЕВ“

Конкурсът е наследник на богатите литературни традиции на Стара Загора. Неговата цел е да открива млади поетични дарования и да подпомага творческите им изяви. Организатори: Община Стара Загора, Библиотека „Родина“, Къща музей „Гео Милев“. В конкурса могат да вземат участие всички автори, навършили четиринаесет и не повъзрастни от двадесет и пет години към датата на отчитане на конкурса (04.11.2016 г.), които нямат издадена стихосбирка. Всеки кандидат има право да представи от 5 до 10 поетични творби, напечатани в три еднообразни екземпляра. Конкурсните произведения се журират от утвърдени национални литературни творци и критици и от млади автори, лауреати на Голямата награда от конкурса през изминалите години.

Награди: Първа награда - призът Златното яйце и издаване на самостоятелна първа стихосбирка. Втора и трета награда – парични премии.

Конкурсът е наследник на богатите литературни традиции на Стара Загора. Неговата цел е да открива млади поетични дарования и да подпомага творческите им изяви. Организатори: Община Стара Загора, Библиотека „Родина“, Къща музей „Гео Милев“. В конкурса могат да вземат участие всички автори, навършили четиринаесет и не повъзрастни от двадесет и пет години към датата на отчитане на конкурса (04.11.2016 г.), които нямат издадена стихосбирка. Всеки кандидат има право да представи от 5 до 10 поетични творби, напечатани в три еднообразни екземпляра. Конкурсните произведения се журират от утвърдени национални литературни творци и критици и от млади автори, лауреати на Голямата награда от конкурса през изминалите години.

Награди: Първа награда - призът Златното яйце и издаване на самостоятелна първа стихосбирка. Втора и трета награда – парични премии.

Приемат се и поощрения.

Отчитане на резултатите:

Резултатите от XXXIII Национален младежки конкурс за поезия „Веселин Ханчев“ ще бъдат обявени на Гала вечер на отличените участници на 4 ноември 2016 г. (петък). По традиция за участниците в НМКП „Веселин Ханчев“ се организира Поетическа работилница – с участие на журито, която през 2016 г. ще се проведе на 6 ноември (събота). Конкурсната програма ще бъде изпратена на посочен от участника електронен адрес след 25 октомври 2016 г.

Творби на участниците се приемат до 9 октомври 2016 г.

на e-mail: lib@rodina-bg.org

на факс: 042 603 950,

или с препоръчана кореспонденция на адрес:

6000 Стара Загора, бул. Руски 17, Библиотека „Родина“

Изпратените творби трябва да са придвижени с точно посочени име и фамилия, адрес, телефон и дата на разредане на участника. Пътните и пощуките са за сметка на участниците. Организаторите осигуряват пощукви на преференциални цени при предварителна заявка до 1 ноември 2016 година.

НОВ БРОЙ НА ЛИТЕРАТУРЕН ГОДИШНИК „ЛЮБОСЛОВ“ – ЧИКАГО, САЩ

Годишникът „Любослов“ излиза за четвърта поредна година в САЩ като издание на Съюза на българските писатели в САЩ и по света със седалище в Чикаго, Илинойс. Съставители на кн. IV/2015 г. са Ангел Колев и Георги Витанов Богат, корица – Василен Васевски (репродукция на картина „Есенно с птици“ от Александър Димитров). В свояте 300 страници изданието представя творби от 35 български автори, живеещи и работещи в САЩ, Европа и България. Премиерата на годишника се състои на 22 май 2016 г. в тържествената зала на храм „Св. Иван Рилски“ в Чикаго и беше посветена на Празника на българското слово, просвета и духовност. Георги Витанов Богат – председател на СБП в САЩ и по света, прочете своя предговор към изданието, слова проинесоха и Василен Васевски – художник, писател, секретар на Съюза, и писателя Добри Карабонев, отделни свои творби четеха Райна Недялкова и Добри Карабонев.

В новия брой на „Любослов“ с поезия са представени: Аксиния Михайлова (София), Ангел Колев (София), Гриша Трифонов (In Memoriam), Дачо Господинов (Троян), Здравка Владова-Момчева (Лондон, Англия, с поезия и проза), Ивайло Балабанов (Свиленград), Илия Консулов (Чикаго, САЩ), Камелия Кондова (София), Кева Апостолова (София), Людмила Билярска (Индия, САЩ), Николай Милчев (София), Николина Чонкова (Сливен), Първолета Маджарска (Перник), Райна Недялкова-Качулкова (Чикаго, САЩ), Рашел Леви (София), Стайка Должева (Пазарджик, с проза и поезия); проза от Васил Цончев (Финикс, Аризона, САЩ), Василен Васевски (Чикаго, САЩ), Виктор Хинов (Индия, САЩ), Виолина Б. Иванова (Чикаго, САЩ), Владимир Шумелов (Велико Търново), Георги Витанов Богат (Чикаго, САЩ), Георги Ганев (Финикс, Аризона, САЩ), Георги Милев (София), Добри Карабонев (Чикаго, САЩ), Здравка Евтимова (Перник), Иван Тодоров (Чикаго, САЩ), Ина Иванова (Пловдив), Йото Пацов (София), Костадин Жеков (Чикаго, САЩ), Мая Петрушева (Училища, Каизас, САЩ), Николай Гусев (София), Петко П. Дечевски (България), Саша Алберт Аврамов (Израел), Симеон Гаспаров (Чикаго, САЩ).

Съюзът на българските писатели в САЩ и по света е основан в Чикаго, Илинойс, САЩ, през 2010 г., а първият алманах да Съюза излиза през 2012 г. със заглавие „Българско слово и багри от САЩ и света“ с подкрепата на Агенцията за българите в чужбина, и е посрещнат с изключителен интерес от читатели и критика. Последната книга на Съюза излиза и с частичното спомоществувателство на г-н Ангел Колев. В своя кратък встъпителен анонс към годишника Георги Витанов Богат цитира думите на дядо си, пред които немеят всички красиви слова, които бихме прочели или изрекли за България. Той завършва така: „На питомна земя, питомни хора се раждат. Дебел снег зиме – дебел комат есен. А този комат на есен ражда и песен, и слово и дух силен и непокорен. Там де природата е кът, и хлеба е кът. И словото е кекаво, и човеците са кекави, и песните са кът.“... Какво повече от това мога да кажа аз?!

Ням съм... Външност, с това, любезни читателю, искам да съобщя, че всичко написано в този сборник е от такива хора, от такава земя, с такова слово“.

Владимир ШУМЕЛОВ

НОВА КНИГА НА КЕРКА ХУБЕНОВА

Старозагорската журналистка и поетеса Керка ХУБЕНОВА издаде нова книга „Лъчи от града на липите“- публицистика. Премиерата е в навечерието на празника на Стара

Загора. На 4 октомври от 18.00 ч. в залата на Окръжна библиотека „Захарий Княжески“ книгата ще представи живият класик на българската литература – писателя и поетът Никола Инджов. В обемния и сериозен труд, който е в рамките на 416 страници, авторката е представила 39 старозагорци, с които се е срещала в последните години. В предговора към читателите Керка Хубенова пояснява, че това са все хора „...родени, израснали или свързани със Стара Загора. Хора наши съвременници, от чието живо, паметно и нетленно присъствие в Града на липите и поетите тръгва по лъч от светлината, в която се движим, живеем, създаваме и оставяме сътвореното във времето; лъч, който се разраства и размножава, разпръсва и разширява в пространството на духа. И тези хора са колкото различни, толкова и близки до нас. Те са наши познати, или приятели; Хора, с които сме дружарували, пили по чаша кафе, чели произведенията им, слушали музиката

им, чуvalи за делата им, коментирали постиженията им, или – просто... не познаваме достатъчно?! Но те са колкото значими за мястото, където са родени, от което тръгват или са израснали, или са го споделили в един отрязък от годините си, толкова и важни за света, в който живеем – с оценката си за него и посланията, които имат към него...“

ДА СИ СПОМНИМ

Николай ИСКЪРОВ

65 от рождения му и
15 години от смъртта му

ТВОРЧЕСТВО

Един невидим пръст чертае,
решава нещо вместо теб.
И виждаш – знак неразбирам
в познатия семеен герб...

Не знаеш ти какво вещае –
безумна радост или креп.
Но виждаш: знак неразбирам
в познатия семеен герб...

Резка невинна, точка бледа.
Спокоен си. Ала от днес
окото будно на Данtes
 внимателно към теб ще гледа.

ЛИТЕРАТУРНИ НАГРАДИ

В КОНКУРСА «СВИЩОВСКИ ЛОЗНИЦИ»

Първа награда - Йордан АТАНАСОВ от Стара Загора, за стихотворението «Талвегът»

Втора награда - Лили ХРИСТОВА от Бургас, за стихотворението «Късна изповед»

Втора награда - Елена ВЛАЕВА от Габрово, за стихотворението «Събирач на миди»

Трета награда - Александра ИВОЙЛОВА от София, за стихотворението «Тъгуват птиците»

СПЕЦИАЛНАТА НАГРАДА «НИКОЛАЙ ИСКЪРОВ» - Гюлшен АЛИЕВА от Плевен, за стихотворението «Сърповидна луна»

НАГРАДАТА «ЗЛАТНО ДУНАВСКО ПЕРО» - Ваньо ВЪЛЧЕВ от Бургас, за цялостно творчество

Професор ИВАН БОЧЕВ

Роден на 12. 10. 1946 година в с. Драганово, В.Търновска област. Завършил през 1975 година ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", Факултет по изобразително изкуство, специалност "Графика".

От 1999 до 2007 г. е Декан на факултета. Ръководител на катедра "Рисуване" 1996 – 2003 и от 2007 г.

През 2000 година му е присъдено научното звание Професор по рисуване. От 1993 година е в състава на АС на ВТУ "Св. св. Кирил и Методий". От 1990 до 1993 година е Председател на Дружеството на СБХ в гр. Велико Търново.

Бил е член на СНСИИ гр. София от 2003-2007 г.

Член на Художествения съвет на Държавна художествена галерия - В. Търново. Работи в областта на графиката, рисунката, живописта и оформление на книгата.

ТВОРЧЕСКИ ИЗЯВИ:

- УЧАСТИЯ В НАЦИОНАЛНИ ХУДОЖЕСТВЕНИ ИЗЛОЖБИ И ПЛЕНЕРИ

- НАД 15 САМОСТОЯТЕЛНИ ИЗЛОЖБИ У НАС И В ЧУЖБИНА

- УЧАСТИЯ В КОЛЕКТИВНИ ИЗЛОЖБИ В СТРАНИ ОТ ЕВРОПА И АМЕРИКА

- НАГРАДИ ОТ НАЦИОНАЛНИ И МЕЖДУНАРОДНИ ИЗЛОЖБИ

- НЕГОВИ ТВОРБИ СА ПРИТЕЖАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНИ ГАЛЕРИИ В СТРАНАТА, КАКТО И НА ЧАСТНИ КОЛЕКЦИИ В БЪЛГАРИЯ И ЧУЖБИНА

БЕЛЕЗИ НА ХУДОЖЕСТВЕНОТО ЕДИНСТВО*

Като всеки автентичен художник, проф. Иван Бочев непрекъснато се развива и променя, щедро и последователно разкривайки пред публиката различни страни от своя ярък натюрел... В последните си творби авторът убедително демонстрира чертите на истинска художествена зрълост... Авторът търси нетривиални аспекти в разкриването на пластичните богатства на голото и задрапиралото тяло, както и на торса. Човешката фигура с нейните неизчерпани изразителни възможности за него си остава крайъгълен камък на себеизразяване в изкуството. Чрез гъвкав, динамичен, но и академично подкрепен рисунък, Бочев доказва, че свободно и непринудено владее нейните естетически параметри. Така той изгражда интересни и запомнящи се еднофигурни композиции, в които екзистенциалното вгълбяване органично се съчетава с първичното същество за натурата, с непосредствената експресивна сила на органичната материя... В други свои творби, сякаш неусетно художникът преминава към абстрактна, автономна пластична изразност. Независимо от липсата на конкретен фигуративен мотив, или по-точно казано именно поради това, мощно и силно, чрез борбата на светлини и сенки, той успява да внуши усещането за стълкновение, за стремително и конфликтно разгръщане на процесите на изграждане и нарушение. Неслучайно Бочев е озаглавил някои от тези свои творби "Структури". Но това не са застинали, статични образи, а сложни конфигурации от живи, изпълнени с енергия форми, намиращи се в състояние на непрестанна динамика, в постоянни метаморфози...

Независимо от разнообразните посоки, в които се развива и разгръща творчеството на Иван Бочев, то съдържа белезите на художественото единство, което е привилегия само на големите дарования и на зреите майстори.

Проф. Чавдар ПОПОВ

* Заглавието е от редакцията;

ЕДНА КУЛА САМО

Йордан АТАНАСОВ

На Иван БОЧЕВ

Четвърта година бях строителен техник в родното ми село: двадесет и две годишън младеж със сини очи, стегнато стройно тяло, харесван от момите, пръв футболист в селския отбор... Нещата се случваха, харесваха професията си, радваха се, като гледах как израстват къщи и постройки пред очите ми, аз израствах - и сигурно щях да се пенсионирам на тази работа...

Отговарях за строителството в кооперативното стопанство. Председателят - шкембелия мъж на около 40, напорист, амбициозен, газеше и вървеше с партията напред...

Та този деребей реши да шашне окръжното ръководство и гости от "горе", като осъществи построяването на голяма сграда за ръководното тяло на текезесето. И за себе си. За целта нае архитект от окръга и му възложи тя да бъде на два етажа, с кула най-отгоре. Там щял да се качва поне два пъти на ден да огледа селото и народа, който му принадлежеше тялото и духом. Както овчарят-собственик един време оглежда доволно стадото и си казва: това е мое!

Архитектът се съгласи, но изказа резерви относно втория етаж: излишни разходи за големи и ненужни помещения в малко село. Какаво налага това? Ненужна била и тази тъй наречена кула.

го гониш от едната врата, то влиза в другата...

Следващите няколко дни обикалях от стая на стая учреждението - чуках, убеждавах, молех. Намерих сподвижници. Не знам как, симпатичен ли станах с упоритостта си на хората, но без никакви рушвети се стигна до одобрение на двата етажа с предвидените размери. Без кулата обаче, но пък обектът се включва в идвашата петилетка. Главният эксперт се запънал за кулата и държал докрай да я няма.

Връщам се доволен от изпълнената задача, почти щастлив и влизам да отчитам свършеното. Председателят Тихрев се вторачва в чертежите. И тихо ме питат. Къде е кулата? Ами, падна викам, но другото - двата етажа, го спасих и то за додатъка в плана.

Та като ме лепна: некадърник с некадърник, аз ти имах пълно доверие, но ти се провали, предаде ме, марш от кабинета...

Излязох като залят с вряла вода. Но мъжкото в мен се върна. Пък и играех центр-нападател в местния футболен отбор. Трябваше да върна "гола"... Надрасках набързо една молба за напускане, влязох без да чукам и му я тръшнах на масата. Той я прочете, написа нещо, обади се на отдел ТРЗ. След малко дойде началничката и му подаде трудовата ми книжка. Той я взе, погледна я набързо и ми я хвърли рязко със замах. Направих крачка напред и я хванах преди да падне на земята. Затръшнах вратата му със всички сили, та прозорецът издрънча. Два на един за мен!

Затръшнах вратата на селото, в което бях роден и расъл. Много обиди бях насябрал. Не беше само тая. И се бях озлобил... Но ето след 40 години отново съм тук. Направих си ателие в бащината къща. И тук се чувствам най-добре като творец...

Можеш ли да се сърдиш докрай на майка си, която те е родила и отгледала, на селото, където си отрасъл и бягал с боси пети в прахоляка с приятели, на родния дом да се сърдиш, където майчиното място си сухал, на реката, която те научи да плуваш и риба да ловиш... Те какво са ти е виновни.

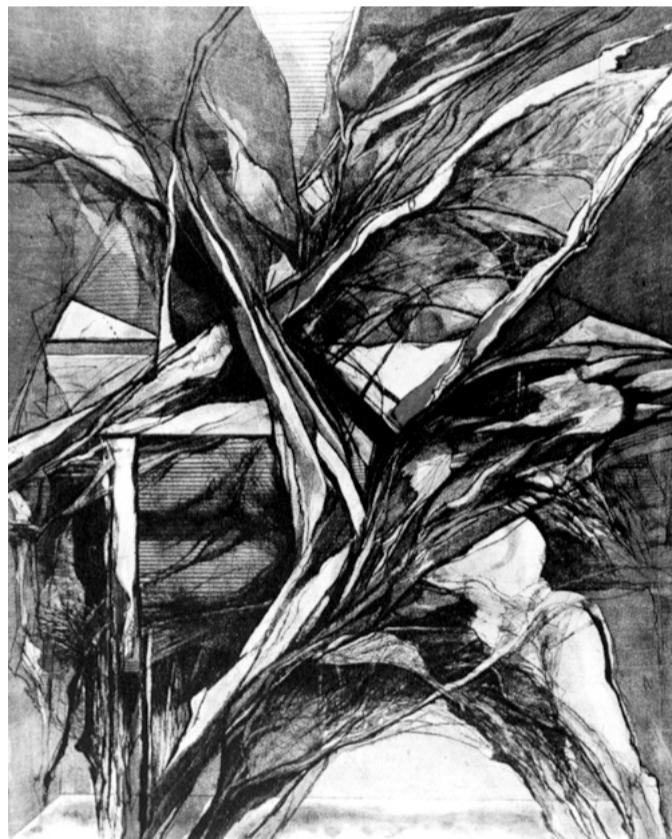
Хората в селото, както навсякъде по света, са различни: има работливи, умни, състрадателни, добри, хрисими, учтиви, уважителни; има завистници, клюкари, злабари, цинци, подигравчии... Нашите май са от последните два соя. Но пък да са живи и здрави. Не мога да им отрека и това, че са работливи, когато имат цел. Корави са, не се предават. И са артистични в живота и на сцената. Театъра е в кръвта им. Доказателство за това са и десетките награди на състава на читалището в разни конкурси...

Тази кула-куличка, която още се издига над текезесарската сграда, като символ на единолично самоуправство, промени живота ми. След като напуснах, уязвен и наранен духовно, отдох в окръжния град. Кандидатствах, вземах изпитите и се записах във факултета по изобразително изкуство. Отдадох се изцяло на изкуството. Името и рисунките ми взеха да се появяват на окръжни и национални нива: вестници, изложби, пленери... Правех това, което ми допада най-много и не зависех от никого.

Беше малко преди 10 ноември 1989-та. Бившият председател Тихрев, освен че устоя на ината си и потроши народни пари за безсмислената си кула и празната сграда, успя да се издигне на окръжно ниво. На някакъв партиен пост този път. Те некъдърници така ги въртяха - наказание с издигане... Бях забравил отдавна за него, но по една случайност без малко да се сблъскаме в един магазин. Погледнахме се и за миг се познахме, макар че бяхаме променени през годините. Аз бях със брада и леко посребренка коса, а той - още по-дебел и разплут. Рутинираният вече апаратчик реагира мигновено. Дръпна се крачка назад, лицето му се разля в широка мазна усмивка и почти извика:

- Аз казвах ли ти, професоре, че ще станеш голям художник, а! Добре че напусна като млад селото. Дето се казва аз те изведох на пътя...

Добре, че беше злополучната кула, си казах пък аз. Или това е съдбата - Вавилонска кула е тя. Ние я издигаме и тя ни издига нагоре, за да се сгромолясаме накрая. Накрая, но не сега, когато сме в подстъпите на върха...

Худ. Иван БОЧЕВ, Структура III

"Ти не питай какво го налага, а проектирай, нали ти плащам!" - председателят настоява на своето докрай. Е, съгласи се той на малък компромис: кулата можела да бъде по-малка, а вторият етаж само да е щрихиран, та ако не стигнат парите, по-късно да се надстрои. Кулата да е сглобяема, лесно да може да се премести от първия на втория покрив. Пари щял да намери на всяка цена и за нея. Особено за нея... Проектът беше направен по неговата заръка. Един ден ме извика. Командировам те до София за одобрение. Без подписи да не се върщаш. Още днес заминавай, каза, и ми подписа, там каквото трябва...

Отивам аз в Държавния комитет по планиране и след дълго чакане влизам при точния чиновник. Той погледна набързо проекта и отсече: Абсурд, само един етаж и намаляване дължината на обекта, без тази глупост, това чучело отгоре. Това да не е шатрата на хан Ногай. Обекта остава за по-следващата петилетка... И ми го върна, защото било рано за вкарване в плана по капитално строителство...

Как да се върна с тази резолюция, с този резултат? Въртя се не мога да спя, излизам от хотела сред нощ и бродя по улиците на столицата. Пуша и вървя. И главата ми пуша. Не бива да се отказвам. Спомних си народната поговорка: ти

СПОМЕН ЗА АСЕН РАЗЦВЕТИКОВ

През 2016 година се навършват 65 години от смъртта на талантливия поет и преводач Асен Разцветников (1897 - 1951). По случай 100 години от рождението на Разцветников бях помолил неговия последовател и съселянин Георги Бонев (1922), роден също в с. Драганово, Горнооряховско, който 34 години преподаваше български език във Виенския университет, да напише спомени за своя учител.

Георги Бонев сподели, че при срещата му и разговора с Асен Разцветников в началото на юли 1947 г. (няколко години преди заминаването му за Виена) между другото той го поставял да се опита да пише детски стихотворения, с което ще опости и ще направи по-подвижен стиха му, страдащ от премного прилагателни, които задържат действието. „А той е един от големите майстори на поезията за деца.“ - пише Бонев и продължава: „За жалост детски стихове аз не писах, но се стремях да следвам мъдрите му съвети и като отплата за тях направих немски превод на стихотворенията му „Чуждинче“ и „Поет“, които включвам в почти завършения сборник „Перли българска поезия“, който ще излезе двуезично.“ Освен това Бонев изпрати и един сонет, посветен на Асен Разцветников, който публикувахме в списанието на Георги Мишев „Детска радост“, брой 7 и 8, стр. 10, 1997 г.

АСЕН РАЗЦВЕТИКОВ

Драганово се слави с поети и поетично село се зове.
Най-даровитият от всички взети
бе той и ще остане векове.

И името му винаги ще свети
от многото безсмъртни редове.
На мен той даде своите съвети
как поетично слово се кове:

„Стихът се движи главно от глаголи“,
ми каза той, с „Чуждинче“ подчертава.
„Премного прилагателни – подмоли –
при вашия го спъват на места.“

Съвета взех и моя дух го моли
все тъй да ми напътва мисълта!

Георги БОНЕВ

С този сонет нека отдадем заслужена почит към безсмъртния Асен Разцветников, отново възкръснал за България и немскоезична Европа в отличните преводи и стихове на неговия ученик Георги Бонев, чийто земен път прекъсна през 2012 г.

Никола ЧОЛАКОВ

НЕИЗВЕСТНИ ТВОРБИ НА МАРА БЕЛЧЕВА (“ВЕНЕЦА НА ДНИТЕ”)

Людмила Хр. МАЛИНОВА

В архива на Мара Белчева, се съхранява неизвестна нейна стихосбирка със заглавие “Венеца на дните”. Тази стихосбирка е запазена в чернови ръкописен вариант. По стиховете са нанасяни множество поправки. Редица от творбите са незавършени. Въпреки това те дават ясна представа за замислената от поетесата книга, разкриват нови страни от духовния ѝ свят, както и друг тип поетика, което обогатява представата ни за художественото наследство на именитата българка.

Ръкописите в две тетрадки с меки лилави корици разкриват донякъде “технологията” на замислената от Мара Белчева книга.

Първата тетрадка съдържа стихотворения, писани в периода 1918 – 1921 г. Част от тях представляват първи вариант на някои творби от тази неизвестна стихосбирка.

Втората тетрадка с лилави корици съдържа 30 листа. На бил етикет Мара Белчева е написала с мастило: “Венеца на дните. Вертах, 21. I. 21”. Тази тетрадка представлява замислената стихосбирка. В нея са ръкописите на около шестдесет стихотворения. Шест от тях – в друга редакция и със заглавия, са публикувани в сп. “Златорог” през 1921 г.

Редица редакционни поправки по творбите говорят, че поетесата е работила внимателно върху тях, стремила се е към по-сбит изказ, към търсенето на по-точната дума, към повече образност; езикът ѝ е естествен, стихът се лее по-леко, остава запомнящ се.

Стихотворенията са писани във Вертах, Германия, през 1921 г. С малки изключения, почти под всяка творба поетесата е поставяла и датата на написването ѝ, което дава възможност да се види, че в първата половина на 1921 г. Мара Белчева е писала почти всеки ден своите неизвестни до днес стихотворения, илюстриращи обичта ѝ към рода и родното.

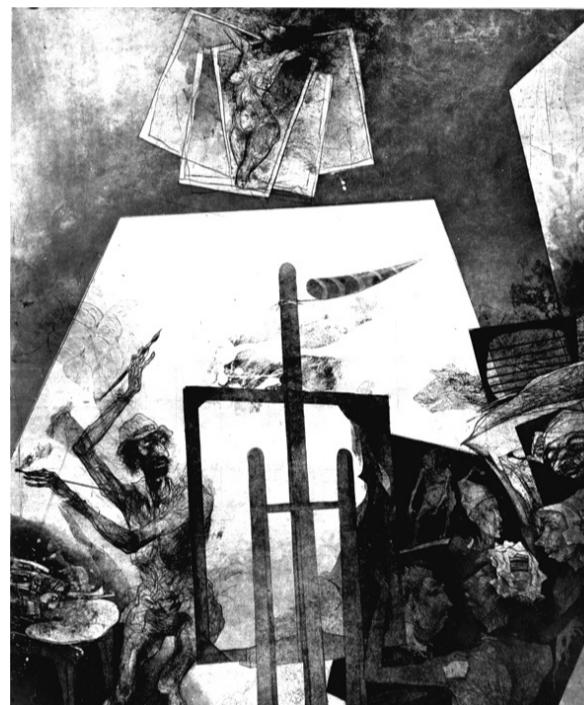
В тетрадка “Венецът на дните” композицията на творбите очертава споменна книга за детството. Тя започва с драматическата поема “Сватба” – творба, близка до фолклорната поетика, която лирически разказва за сродяването на търновския и севлиевския род на М. Белчева. Тази своеобразна битова поема със “сценични” постановки се доближава до семейните обредни песни в българския фолклор, проследяваци целия сватбен ритуал. Но поетесата редуцира моменти от народните сватбени тържества и в центъра на лирическото си повествуване поставя кулминацията на тези тържества – прощаването на момичето с бащиния си дом и посрещането ѝ в чуждия. За този особено драматичен момент, за който в българския народопесенен фолклор са изпети едни от най-тъжните песни, тя говори, давайки акцент на празничното, оптимистичното; доминират жизнерадостни нотки.

Между “Сватба” на Мара Белчева и сватбените песни – “Епиталами”¹ на Пенчо Славейков, ключова фигура в живота на поетесата, могат да се установят редица сходства и разлики. Но докато Славейковата творба е повече в духа на консервативно-патриархалното,

тази на М. Белчева успява естетически да съчетае национално специфичното с модерното: успявайки да пресъздаде атмосферата на старинния ни възрожденски град и чрез образи и картини, реч и действия да открии същностни неща от мирогледа на българите, тя се вглежда повече в духовния свят на персонажите и внушава модерни послания: порив към възвишеното, зачитане на личността, убедеността, че любов и свобода са неразрывно свързани, а бракът предполага не клетка за душата, а духовен полет за тези, които ще градят нов живот.

Към поемата “Сватба” М. Белчева написва и бележки, което говори, че е възнамерява да я публикува.

След тази поема в тетрадката следват поетически фрагменти от детството – от нейното първо десетилетие, защото обхващат период до Руско-турската война 1877-1878 г. Тези фрагменти разкриват дните край р. Росица, врязалите се в съзнанието ѝ картини, пейзажи, детските

Худ. Иван БОЧЕВ, Алтернатива

игри, изпитания, страхове, наказания, радости. Стиховете отливат вълненията ѝ, свързани с Връбница, Великден, Гергьовден, празника на Кирил и Методий, Бъдни вечер, Ивановден... Оживелите спомени рисуват образите на нейните майка и баща, баба ѝ и първата учителка, градските чудаци и др. А заедно с тях и важни моменти от живота на семейството, свързано с национално-свободителните борби на нашия народ: арестуването на баща ѝ и братята му от турците, освобождаването им, изпитанията в навечерието на Освобождението, настаняването на руския щаб в техния дом.... Стиховете разкриват и съдбовни моменти за българите, например – влизането на руските войски в града, Марно поле и др. Същевременно лирическото повествование илюстрира бита, традициите, нравите, атмосферата у нас в последното десетилетие преди Освобождението. Тази своеобразна “етнографска” стихосбирка разкрива духа на времето, от нея пулсира нещо специфично българско. “Венецът на дните” е една от първите творчески изяви, които илюстрира въръщането към родните корени – ясно откроена тенденция в българското изкуство в периода между двете световни войни.

Седмица след окончателния вариант на “Сватба”, след която поетесата поставя дата 15 март 1921 г., М. Белчева пише в писмо до брат си Ангел Ангелов: “В мен сега възкръсна миналото и аз като че ли едва сега пея душата си. Сама се чудя как се дигна тая завеса и неща, предмети, хора изпъкват с най-малки

детайли. Вярвам ще бъде интересна тая книга, ако не днес, то за поколенията.”

Но тази книга по различни причини тя не издава. Може би основно – защото редица творби не са доработени в окончателен вид. Възможно е и да е замисляла да допълни стихосбирката и с други подобни творби, свързани с детството и живота в Севлиево. Нейните спомени за детството ѝ в проза своеобразно “дублират” лирическите ѝ спомени, а съдържат и други фрагменти от най-ранните ѝ години. Или може би е смятала, че творбите ѝ са твърде лични – оживява семейството ѝ, даже с конкретните имена на майка, брат, леля и др.

Към причините за неиздаването на тази стихосбирка, писана непосредствено след първата ѝ книга – “На прага стъпки”, могат да се допълнят и множеството ангажименти на М. Белчева след завръщането ѝ от Германия и интензивния ѝ творчески живот в България; възможно е неиздаването на книгата да се дължи и на разочароването на поетесата от литературната критика, част от която вижда в нея лицето – проекция на Пенчо Славейков...

Независимо, че М. Белчева не се връща към незавършената си стихосбирка, непубликуваните творби говорят за нов тип поетика, в която се дава акцент на предметно-образното, впечатлява близостта до фолклора, присъствието на реални исторически личности, на конкретни хора и събития. Тази книга откъртива отломъци от детството на Мара Белчева, но това са и отломъци от живота на българите, картини и образи от едно минало, което, независимо, че припомня ред изпитания, е облъхнато и от носталгично-романтични настроения и чувства.

Из “Венеца на дните”

* * *

И чуйте, дечица,
как станах царица:

Кокиченца и минзухари,
момиченца покрай бунаря
на връбница в нашия двор
тъй пееме в хор:

Водице, водице,
фръкни, гъльбице,
мен първо венчето,
отнес на крилцето, -
венчето върба.

Връбница, връбница,
венчей ме царица,
венчей ми челцето,
венчей ми сърцето,
връбница-съдба!

И ливнахме кофа вода, -
венче ми първо излетя.
Трапеза голяма
положи ни мама.
И който ѝ бил там
да каже той сам!

* * *

Мама писъмце замеси в пита.
В бели менчета насила гозба.
“Чий деца” – заптия строго пита
трепнала подавам му аз просба.

“Татко”. Фърляме му се на шия вече...
бледен, на рогозка той през сълзи гледа
братчетата, мен на коляно свлече,
нямо ни целува устна бледа. –

Около ни – все лица познати,
питат ни, разпитват. – Ей заптия
съдърпа ни, изблъска из вратата –
“Татко” – пак изхълцахме вън ние.

Мара БЕЛЧЕВА

¹ Както е известно, “Епиталами” се приписват на Силва Мара, “двойничката” на Мара Белчева в антологията-мистификация на Пенчо Славейков – “На острова на блажените”.

„ОБРАЗИ ОТ СЛОВО“ НА ХРИСТО ЧЕРНЯЕВ – ПРИНОС В СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА КНИЖОВНОСТ

Георги ДРАМОЗОВ

За класиците и за съвременните майстори на художественото слово за правени десетки литературни портрети. Българската литература е богата на спомени и есеистични размисли за тяхното творчество, богата е на критически статии и отзиви за тях, но книга с такива „образи от слово“ чета за пръв път. По повод на своя 85-годишен живот под слънцето, поетът Христо ЧЕРНЯЕВ събира в едно творби от дълголетното си писателско и публицистично творчество, съчетава ги с новонаписани есета, отзиви, писма, стихове и посвещения и ги онаслорява „Образи от слово“ с подзаглавие „Изповеди“. Книгата е издание на ИК „Мултипринт“ София с редактор Димитър Христов. Съдържанието включва шест номерирани с римски цифри глави, в които авторът изгражда своите образи от слово благодарение на подкупващото си откровение и неоспоримия си талант. Първата глава започва със статията-есе „Христо Ботев – българският Прометей“. В нея поетът ЧЕРНЯЕВ поставя „простреляния орел“ на България редом с Петърофи и Хосе Марти. В нея авторът още веднъж, с любов и без излишен патетизъм, доказва, че „ние сме закърмени с Ботевските песни още с млякото, което сме засукали“. С особена сила и с писателски гняв е написано есето „Забравеното, забравените“: „Не се ли забравиха бързо поети и писатели, с които доскоро сме делили хляба и въздуха на нашата древна земя!... Гневен вик и протест в публицистичен вид е и статията „Черна хроника“, поместена в първа глава и заклеймяваща мутренския характер на нашето преходно време, както и поругаването на българската книга и националните ни светини.

Вторият неголям раздел на „Образи от слово“ има съкровено личен характер – започва с „Варненско детство“ на автора, минава през лирическите есета – очерци за майката и бащата, през първото му стихотворение, отпечатано във в. „Кооперативно село“, когато е едва шестнадесетгодишен, през курса за млади писатели, срещата с помащите – чисти българи и т.н. Поетът у ЧЕРНЯЕВ прозира и в неговата художествена проза, както е в третия раздел, да го наречем

условно „пътеписен“. В него любовта и преклонението пред красотата на България са съчетани с умението му лирически да пресъздаде и „човека от полето“ и „въздишката на планината“, и „пиринския въздух, и пиринската вода“, и Безбог, Добринище, Попова ката, Мусала, Янтра, Търновград, Клисура... Христо ЧЕРНЯЕВ съчетава лирика и повествователя, пътеписеца и певеца на неповторимата българска земя. За него, Българина и Поета с главни букви, „Волността ражда волност. Свободата на духа ражда свобода. Четвъртият раздел е най-обемен, защото включва не само мини литературни портрети на поети и писатели от различни поколения, а стихове-посвещения, отзиви за техни книги, срещи и т.н. Не си и помисляй, уважаеми читателю, че този раздел, както и цялата книга имат мемоарен характер! Христо ЧЕРНЯЕВ наистина възкресява спомена за някои известни и обичани литературни корифеи /започва с Пейо Яворов, Александър Муратов, Ефрем Карапилов, Ламар, Николай Хайтов и т.н./, за да премине през цели поколения от даровити българи, за да стигне до много от днешните писатели, които се открояват в литературата на нашето съвремие. Тук има елементи на мемоаристика, но мисля, че есеистиката преобладава, а портретите в тази глава са изключителен принос към съвременното ни литературознание. Ненапразно книгата беше отличена от Съюза на българските писатели с наградата за есеистика на името на Богомил Нонев.

Петият раздел обхваща 18 писма на автора до известни български творци и интелектуалици – започват от Матей Шопкин и завършват с Георги Ангелов като адресати. Но тези писма, уж „лични“, също имат характера на отзиви или есеистични размисли, защото той изразява искрено мнението си за отделни публикации, книги, които авторите са му пратили или сам е прочел, без задължителни посвещения. Забравих да изтъкна и факта, че навремето, като председател на Националния клуб на работниците-литературни творци, неговите критически отзиви, благи думи или напътствия бяха като мехлем за младите ни души. Такива думи днес, в бездуховното ни общество, са по-необходими от всякога. В шестия последен раздел на „Образи от слово“ авторът ни предлага прекрасния си пътепис „Видения при комините на Витоша“ и стихотворението си „Изгнаник“. То, независимо, че финализира книгата, сякаш има програмен характер и се родее с най-хубавите стихове на поета за майката – родина: „...Макар да съм изгнаник в тебе, Майко, в сърцето ми до дъно е забито продупченото ти от битки знаме и то нашепва на кръвта ми, Майко, какво да люби и какво да мрази...“

Накрая: скромното ми мнение за тази изповедна проза, обагрена тук-там от изстрадана лирика, е, че тя трябва и ще заеме своето видимо и значимо място сред ярките постижения на съвременната българска книжовност.

ЧЕТИРИ ЕСЕТА ОТ ЙОРДАН КАЛАЙКОВ

ЦЯЛОТО, КОЕТО СЕ СЧУПИ

Сезонът, поредният е пак същия – краят на вилнещото лято. Есента е далеч, но се прокрадва – още срамежливо. Щъркелите пак заминават. Реят се в прастарата си гигантска фуния от ветрила. И морето също е тук с вечния си прибой и стаената сила. И луната и звездите вечер са тук. И аз кретайки по пътя си през върволицата от годините, пак съм тук.

Лялото, което си отива, стаеното море със спокойната плаваща луна нощем, щъркелите оплетени във ветрилата на намеренията си и аз изгубил се по пътя си – всички сме пак тук, но нова цяло с вкус на живот, което бяхме, се е счупило.

СМИСЪЛЬТ, КОЙТО ...

Да намираш причината за пребиваването в дните си е навсярно ключът към вътрешия мир. Причините, разбира се, са винаги обвързани с основанията и обстоятелствата. Човек понякога се обърква от усложненията, които го дебнат като попаднал в лабиринт, от който няма излизане. И тогава неизменно нахлуват колебанията и съмненията. Дали смисъльт на извършваното, случващото се си заслужава усилията? Дали удовлетворението от постигнатото поражда онова тъй приятно състояние на духа, което сме свикнали да назоваваме простичко – радост? И още – кога радостите започват да опредяват и вместо тях някъде дълбоко се настанива тревожността? Въпроси, въпроси, а отговори няма – убягват. Обяснения има, но те не са единствени. Зависят от изминалото време и тъгла на възприемането като всяка истина, която престава да бъде такава, когато върху нея се стоварят тези неумолими съдници. Сякаш човек се озовава в някаква „тера инкогнита“, която се движи под краката му. Мъчим се да запазим равновесие, но трусовете не позволяват. Между тях и натрупаното време на годините изглежда има зависимост и неустойчивостта се превръща в закономерност. Жivotът е жив и продължава. Приспособяването като начин за оцеляване е спорно. И пак по несигурния път се задава смисъльт, който ...

БУКЕТ – ДАЛИ Е ТОВА, КОЕТО ОЗНАЧАВА?

Понякога до болка известните и неоспорими значения на нещата, които ни заобикалят, не са това, което са.

Букет от цветя – малък, голям, разкошен, царствен. Букет за радостни и скръбни поводи. Има и изкуство

за подреждане на цветя – икебана го наричат в Япония. Букет наричат и съчетаването на ароматите във винарството и козметиката. Представата за букет предполага съд за вода или ваза, не непременно китайска или неаполитанска, в която цветята – градински, полски, горски, са натопени.

Нодали букет е това, което означава? Смея да твърдя, че наименованието е твърде условно, а докосването до него е повече духовно, отколкото реално. Защото ако някой вземе спонтанно някакъв съд, напълни го с вода и натопи клонка с малка диюля, това е вече извън смисъла на значението букет. Ако пък бъдат добавени две рехави чепки подивяло, дребно грозде, гарнирано със затъкнати червени шипки, нещата съвсем се объркват. Някои биха казали откровено, че това са измишлотини, други биха съзрели нестандартното, а трети биха повдигнали рамене неразбирашко – чудаци всякаакви. Аз пък мисля, че случайни и мърляви хора не си падат по подобни хрумвания, защото един такъв „букует“ е извор на емоции, на размисъл, на радост – особена и трудно обяснима. Наистина темата „букует“ е само формален повод за тези размишления, но винаги зад рутината и общоизвестното се крие нещо неочаквано, красаво и вълнуващо. Така както е в самия живот. Заслужава си втурването, приключението да се мисли извън общоприетото, пък макар и за това да бъде повод един букет.

ПРИРОДАТА ПРЕЗ ЕДИН ПРОЗОРЕЦ

Външността прозорецът е една открехната, стъклена, балонска врата, оказала се неочеквано око към света, който наричат природа. Пред балкона се въздвигат три стари съмърчица, раснали на воля. Клоните им като гигантски ръце се разпиростират във всички посоки и образуват причудливи форми. Отвъд дърветата храсталак и тръни, а долу се е притайло морето.

Открехнал съм вратата и съм полегнал срещу нея, а тя се е ококорила като огромно огледало. В него съглеждам силуeta на пробягваща по клона катерица. Изведенът чувам птица да се обажда, но не я виждам. Долита гугутка и започва да се покланя. Отнякъде върхълита зеленогръб кълвач, оглежда се страхливо и почуква по кората, колкото да напомни за себе си.

Денят напредва и започва да превала. Извива вятър и клоните на съмърчовете оживяват. После се спуска здрачът и вечерното небе внезапно грейва. Огледалото вече е потъмняло, но се преобразява от огромната луна, появила се сякаш от нищото в пролуките на дърветата. Имам усещането, че светът се е отворил и показва прелестите си чрез луната, която бърза да обърне пълмът си лице към човеци, за да ги омагьоса с хубостта си. И всичко това в съпровод на морския прибой долу. Като в някаква невъобразима сага, страховитият тътен се раздира от писъка на кукумявка.

В ранната утрин огледалото-врата процежда виделината на новия ден, за да се втурне отново природата между трите съмърчица заедно със своите обитатели.

Маргарит ЖЕКОВ**ДЛЪЖНОСТНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СЪНАРОДНИКА**

Ти имаш участ на
чимширен храст пред
бизнес-център,
край който сутрин
градинска ножица
заеква.
И мургава ръка събира вейки по пътеката.
Но твойт жребий е записан на небето,
не върху цимента.

Несретен си като сина, отблъснал бащините си обятия.
Утеша нека да ти бъде небосводът хрисим.
Но не от поробители, а от Спасителя зависиш,
Когото ще познаеш по следите от разпятие.

26.07.2015

ЗАЗИДАНАТА КИЛИЯ НА ПАИСИЙ

В знак на благодарност килията и параклисът на отец
Паисий сега са зазидани.
РУМЕН ЖЕРЕВ, вестник „Стандарт“ 13.12.2009

Узнаваме чрез твоята зазидана килия
кой служил е на Светия и кой на злия.
И кой зарад небцето жертввал е небето...

В света раздиран между чуждото и родното
по-иначе дели човечите килията несретна:
поробени от грях; от грях свободни.
25-26.09.2014

**ХРИСТОС ИЛИ БАЩАТА СРЕД
СВОИТЕ ИЗБИВАЩИ СЕ ДЕЦА**

„...с тревога вика моята мисъл“
Атанас ДАЛЧЕВ

Към Тебе мисълта ни в изнемога вика.
И на живота ни суетен миговете тленни
изкупени са с разпнатата Твоя обич неизменна.

За бащинското Ти небесно бдение
нехаем ние. Не разбира никой,
че лекуваш Ти и победителя, и победения,
ако дишат още и над тях треви не никнат.
08.10.2014

СВЕТЬТ ТЪРСИ ТАЛАНТИ

На поета Таню Клисурев

Таланти търси под съмълчаните простори
светът безмилостен, пропаднал и безверен.
С тревога мисля си: какво ли с тях ще стори.
когато най-накрая ги намери?

09.11.2014

ТИХИТЕ ПОЕТИ

„...ти порази с меч хетееца Урия, и си взе за жена
неговата жена, а него ти уби с меча на амонците“
(2 Царе 12:9.)

Сиради, особняци, селски воловарчета,
най-тихите поети са с характери най-силни.
Понякога съдбата с детска длан ги милва,
зашпото даже и блаженството нагарча.

Един от тях Давид е – на Урия палачът.
Но в рая някой ден те двамата ще се спогледат.
Това да зърна искаам в ония ден последен,
когато за Христос тълпите горестно заплачат.
21.11.2014

Станислав ПЕНЕВ**ЛЕТНИ МОТИВИ (или СТИХОТВОРЕНИЯ
ОТ ЛЕТНИЯ ПАСИФИК)****ВЯРНОСТ
(или ОПРАВДАВАНЕ НА УПОРСТВОТО)**

Не е свенлив прибоят... И не стихва
шумът от ударите на вълните.
Водата бреговете си изгризва
и търси път пак всеки ден в скалите.

... И чувства всичко пръв – не е различен:
от векове ръка подава с вяра...
В мълчанието и в шума обичан,
че любовта не трябва да догаря...

За своя бряг прибоят кръв пак лее:
от видимото чувство да откъсне
частица време – дето бавно тлеет,
преди във вечност да възкръсне...

Разбрал е, че сърцето е опора
за истини и сънища различни:
нанася ударите без умора
и стъпва пръв в пространствата ни лични.

**КЛЕТВА
(или РАЗБИРАНЕ ЗА ДОСТОЙНСТВО)**

В памет на баща ми

Виждам, татко... В нощите сънувам
как от мене се отдалечи...
Времето ми идва... Аз тъгувам –
следвам погледа ти с две очи.

Дълго твойте бяха наскърбени –
търсеха те тук човечността...
Колко твоя пот – вълни солени,
падаха, попиваха в пръстта...

Но до края издържа в морето –
залькът ни често бе корав...
Свърши белия ти свят... В небето,
в спомените – не покълна гняв.

Като теб и аз презирям злото –
зиналата слабост срещу мен.
Мълчаливо нося си теглото,
много пъти съм кървял ранен.

Лошото – без друго ще премине.
На безчестните – не ще прости.
Болка ли е – скоро ще изстине,
че спокойна ми е съвестта.

**ПРАВО ПО КУРСА
(или С ПОПЪТЕН ВЯТЬР)**

Зад хоризонта е моряшкото сърце
и всеки спомен е в далечината...
На разстояние – до другото море
е заливът, даряващ свободата...

Не трупа времето съмнения... Едно
небе от чувства бездната прикрива...
Далеч от дъното вълната е крило
и всяка вечер в нас звезди открива...

Пред мен – на кея бял, протегнал топла длани,
отплуват и се връщат ветровете...
И онзи фар, примигващ и съмълчан,
в най-страшни бури от брега – ми свети.

**(СЪВРЕМЕННИТЕ ПОЕТИ
(или С ПОГЛЕД КЪМ ПО-ВИСОКОТО...))**

В памет на Иван Динков

Като отломки сме – природни истини.
Досътворяваме духа – с непреходното...
Понякога сме гневни: не безсмислено –
с орлите няма да живеем, с ехото...

И чувстваме, че всеки ден преливаме
от страсти бурни, преживели ледници...
Каквото и да правим, все доливаме –
животът зад гърба ни си безделничи.

Не сме родени безразлични: винаги
пред куп неща напълно необmisленi –
сравняваме света с необходимото,
а гласовете ни се чуват искрени.

В ЛЯТОТО НА ЖИВОТА

*На Хрипсиме Еринасян – отговорен редактор
на в., „Парекордзагани цайн“ – Пловдив, по случай
рождения ѝ ден – с признателност*

Годините са ято птици:
високо над морето – в далнина,
минават сълнчевите жици,
донасят радост, плуват в светлина.

Съдбата праща им посоки,
но ти в живота вярната откри –
сред хора с рани най-дълбоки
да отразяваш техните мечти.

С перото си, с душата – чисти,
от истините ти не се боиш
и с мъдрост белите си листи
изпълваш днес, за благото твориш...

За всички – в бъдещето също,
за миналото, дишашо с духа
на сила и на вяра чиста,
и с българо-арменска красота.

Лъжи да няма, участ гладна:
благотворителност за всеки кът,
че болката не стихва, жадна
следа е – видима, достойнство, път.

Приятел и човек спокоен,
ти с радост следваш трудния си път –
звезда от небосклонна двоен
ще донесеш: сърцата да тупят...

И „Парекордзаган“ да има
едно „Литературно Общество“,
а в европейската родина:
и в Пловдив, и във Варна – мнозинство.

Лъч щастие щом те огрява
през всеки божи ден и земен час:
в дения ти с юбилейна слава –
приятели ще имаш като нас.

ПРАЗНИК НА ПОЕЗИЯТА

Румен СТОЯНОВ

ОБЯСНЕНИЕ

Обичам те с любов,
обичам те със мъка,
обичам те с възхита,
обичам те със недоволство,
обичам те с надежда,
обичам те със отчаяние, обичам те по много начини:
сивовно, бащински,
почти до унижение, с достойнство,
но винаги обречено,
но никога със заслепение,
но никога достатъчно.
Родино.

Елена ВЛАЕВА

СЪБИРАЧЪТ НА МИДИ

Събирачът на миди се буди.
В миг прогонва съня от клепачите
и поема към своето чудо.
А душата на майка му плаче.
Тя прибира в сърцето си мрака,
плътно спуска над него завеса.
После бърза, синът ѝ я чака
в своя замък, ще бъде принцеса.
Събирачът на миди е весел,
стиснал в шепи черупките щастие.
Не разбира, че вече е есен
и го дебнат различни опасности.
А принцесата пиянка гали,
за да махне от него стъклото.
И се моли светът да пожали
Събирачът на миди от злото.
Той е нейния рицар без броня,
капитан на хартиена лодка.
Яхнал пръчка, препуска на коня,
а морето юздата му мокри.
Събирачът на миди не иска
да си тръгва. Настига ги здрачът.
Той с крачета вълните разплиска,
а душата на майка му плаче.
Събирачът на миди не знае
колко тайни в ръцете си носи.
Той заспива във детската стая,
под челото му ври от въпроси.
Тази нощ ще сънува във синьо
своя кораб как плува юначен.
Ще е тихо. Години ще минат.
Само майка му още ще плаче.

Гюлшен АЛИЕВА

СЪРПОВИДНА ЛУНА

Днес съм белия дъжд с капки мак във чембера,
гроздоберът е трън във петата на лятото,
днес съм залез мистичен и превалим баира
сърповидна луна съм и се рея сред ятото.

Днес съм плачеща арфа в янтара на нощите
доизтлявам в огньове, отпечатали писъци,
днес съм бяла вода и съм вярна на постите
и прегъвам муски в свечерените свитъци.

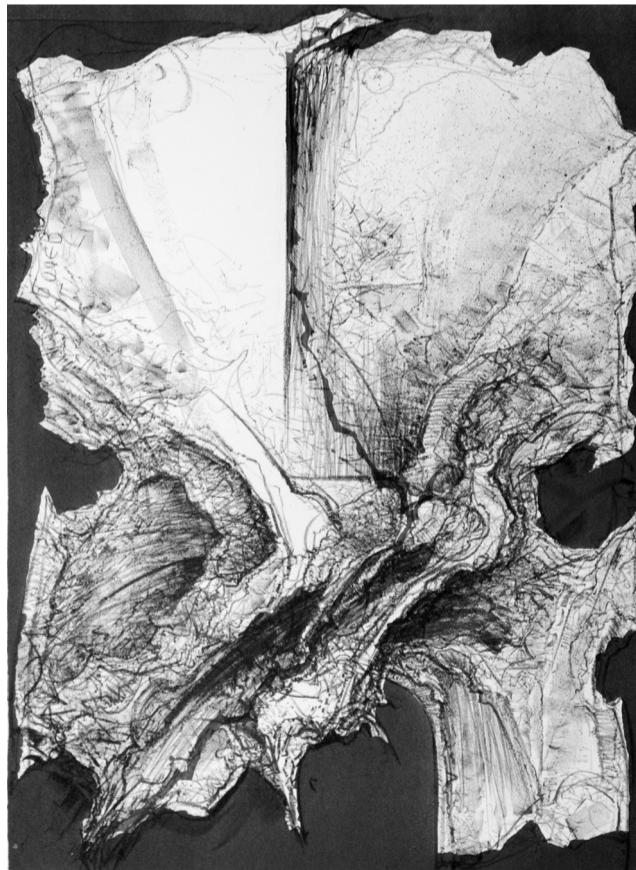
Сенокосна съм днес и надиплям тревите си,
в светла ярина държа семената за пролети,
една жрица във мене бродира полите си
ечемяна съм днес, и избирам крилете си.

В бяла роба съм днес и пластия дъждовете си
и по росно рося и промивам тъгата си,
бели ружи садя и дворове премитам,
днес съм топла земя и подреждам душата си.

Лили ХРИСТОВА

КЪСНА ИЗПОВЕД

Кой ли вятър, Чужденецо, ти отнесе пътя?
Твоята съдба ти е сърдита,
щом те е запратила далече,
в този мръсен ъгъл
на земята...
В селото, проядено от старост,
в тази кръчма - царство на мухите,
знаеш, неизбежно е да чуеш
тъжната история на всеки...
Моята е кратка - пих от цвете.
Цвете беше моето момиче,
но не я приех като подарък -
смазах я с великото си Его...
И когато я изпих до капка
с нея си замина и животът...
Мрак е, Чужденецо -
като болка.
Казвам ти,
съдбата е сърдита -
прати те
в пиянските брътвежи
на нещастник неопазил цвете...
Запомни - сърцето ти
избира
като копие целта си,
но от раната, която
причинил си -
твоята душа умира...

Худ. Иван БОЧЕВ, Структура

Ботьо БУКОВ

КАФЕНЕ НА ГАРА

Помолих я за гълтка самота
и тя ме настани на празна маса
пред вазата с невехнени цветя,
зад фикус, сбутан в ъгъл на тераса.

Билет за презаверка имам пак.
Но качването ми дали си струва
в един отдавна аваридал влак,
забравил вече за къде пътува?

Александра ИВОЙЛОВА

ТЪГУВАТ ПТИЦИТЕ

А между лятото и есента
тъгуват птиците.
И пълен е с предчувствия
дъждът.
В зенита спира ниско слънце
и бърза да потъне в здравината.

Ще дойде другият сезон.
Най-щедрото сбогуване със цветовете.
Дъхът на вятъра ще стине
и утрото ще ослани гората.
След всеки лист отронен
ще е тишина.
Все по-вгълбена...

Додето паднем най-подир
в дълбокото –
в най-бялото, най-чистото смирение.
И нещо ще се промени в тъгата,
останала несетно зад гърба ни.
Че между лятото и есента
тъгуват птиците.
А в сънищата на снега
тревата расне ...

Неделчо ГАНЕВ

ЗЛАТНА ЕСЕН И НА ЕСЕНТА Е ЗЛАТНО

Дълго уравнение на Минковски.
Набутано в змийска кожа.
Има буквени доказателства,
незаписани никъде.

Всяка година на този ден, 12 ч.
повърхността на реката
донася надпис:

В желязна тигла сложете олово.
Нагрейте пещта. В разтопено олово
добавете живак и облачна майка.
Изчистете накина, прибавете цинобър.
Нагрявайте сместа до пурпурен прах.*

Хванаха божура.
Извневерявал с една незабравка.
Бездънно море. С двойно дъно.

* Добива се материал с дебелина един атом. От него могат да
се строят космически кораби.

Веселин ТАЧЕВ

ПРИПИСКА КЪМ ДРЕВНА КНИГА

Тая стара, много стара книга...
с тънък слой от прах по подвързията,
с ясни и красими шрифтове...
с бледи и изящни редове...
Мъдрост, казвате, би трябвало да има
в редовете на такава стара книга.
Някога ще взема да я прочета,
но сега е по-добре да я оставя
върху масата, разтворена.
Там, от светлината лунна оживена
и от мириса на юлските треви,
който иде от прозореца,
мислено разлиствана във унеса
на щурците полунощи,
ще ме понесе в съня ми тя
някъде далеч-далеч назад към
някакво далечно мое битие... или
тя е връзката на оня свят и нашия,
спомен за смъртта преди да се родим,
част от вечността унаследена.
И ще се задъхвам от мига на щастие
удължен до безконечност,
без да подозирам утринта,
че ще духне като лъх отвънка
пламъчето крехко...
Книга върху масата разтворена,
льч неугасим във тъмнината.
...Надали ще мога да я прочета,
след като се върна на земята...

ПРОЧУВСТВЕНИТЕ САГИ НА МИРОСЛАВ ПЕНКОВ

За първи път чух името му в новогодишното предаване „Нека говорят“ на Росен Петров за 2012 г. Интервюто ми се стори напудрено и безсмислено, като изключим търсения рекламен ефект. Водещият не беше чел сборника „На Изток от Запада“, излязъл на английски, писателят не познаваше филмовите образци, които цитираше Петров като „Сбогом, Ленин“ на Волфганг Бекер...

От беседата единствено ценно нещо, което осмислих бе, че първоначално разказите са писани на английски, а след това са преведени на български. Хареса ми поведението на Пенков – ведро и семпли, без да се изживява като звезда – типично дете на българската и американската провинция. И бе въпрос на време да намеря сборника на български и да го погълна на един дъх в началото на 2013 година.

Малко е да се каже, че това е фантастично добра книга. Тя е явление в литературата! С нея се утвърждава ръдък талант, майстор на прозата от наистина световна величина. Аз не откривам Америка, но смяtam, че това е действително един от най-вълнуващите сборници от дълго време насам.

Ще посоча и още нещо – Пенков е майстор на дългия разказ, на новелата. А това е ръдък дар – в този хългав междинен жанр – нито разказ, нито повест, да пласириш атрактивна и увлекателна история, майсторски изваяни образи, умело да балансираш темпоралните пластове, да вкараш в повествованието със замах сказови и легендарни елементи, да прескачаши от магическия реализъм в постмодернизма, да иронизираш тотеми на развития соц, да възстановяваши с много болка и тъга сладостни спомени от детството и юношеството и да човъркаш незарастващата рана, наречена НОСТАЛГИЯ ПО РОДИНАТА.

Докато четях осемте опуса на Пенков, си мислех, че той е много ярко пътвърждение на максимата „Свой сред чужди, чужд сред свои“. Защото ако Салман Ружди не го беше изbral с „Как купихме Ленин“ между 120 кандидати и не бе публикувал разказа му в антологията „Най – добрите американски разкази“ (2008), надали името му щеше да нашуми така безапелационно, дори и да беше издал книгата си на английски език. Освен публикацията е нужно рамото на утвърден класик и авторитет. Тогава поне специалистите ще те прочетат, ще те забележат и ще те обговорят. Звезда като Марио Пузо, Том Кланси, Дейвид Моръл или Сидни Шелтън няма да станеш. Това е ясно. Но ще влезеш в полезното на критиците.

Което не е никак малко.

Вярно е, че в родината ти ще те посрещнат с недоверие и скърцане със зъби, като някакъв натрапник, ново литературно юпи, дошло да ни учи как се претворява историята на BG, че в САЩ редовия читател ще те възприеме най-вече като екзотичен чудак, умеещ да разказва сладки приказки... Такива са реалистите и Пенков ги е приел с разбиране. Ще мине време, ценностите ще се подредят и „На изток от Запада“

ще добие култовия статус на „Диви разкази“...

И все пак какъв талант се иска, за да създадеш на английски тази приказна сага, пълна с толкова кръв, насилие и страстна любов, наречена „Девширме“! Ама падашите от небето розови сойки приличали на жабите от „Магнолия“ на Пол Томас Андерсън,

пък сагата за потурчването на Родопите сме я чели вече във „Време разделно“!

Да, и какво от това??

В „Девширме“ преплитанието между тъжната тексаска действителност и огнената ромнатика от робството ни е органично и завладяващо. Въщност емигрантът разказва приказка на своята дъщеря

Ели – свирепа, но и вихрена, изпълнена с неподправен патриотичен патос, а и с толкова динамика, кинематографична пищност и невероятни страсти, че на човек направо му се завива свят...

Отдавна не бях чел такава нетипична и оригинална версия на Възродителния процес, каквато Пенков ни поднася в „Нощният хоризонт“ и тази майсторска на гайдите Кемал, подналила своето село, дълго ще плаши нощите ми.

Свеж и оригинален е погледът на прозаика към най – романтичната част от историята ни – Македония (от едноименния разказ), където отново търси паралелът между миналото и настоящето преимуществено в интимната сфера.

„Писмото“ е откровена мелодрама с неочекван край, бягящ от хепи енда, а „Снимка с Юки“ ми припомни магическия ромски свят на Емир Кустурица, но подплатен с мотивиран психологически реализъм, потопен в бездълна тъга.

„Как купихме Ленин“ го възприемам предимно като незлоблива шега, тежнеща към сатирата, чрез която се разделяме с фетишиите на социализма.

Два от разказите в сборника са истински шедьоври – „Крадци на кръстове“ и „На изток от Запада“. Написани са с огромна любов, с размах и впечатляваща имплицитно поднесена емоция.

„Крадци на кръстове“ е вероятно най-точната гротескова картина на драмата ни от януари 1997 г., която наистина си беше „пияниството на един народ“ и която от дистанцията на времето трябва да се експонира именно като страховита комично-приключенска приказка с главни герои аутсайдерите Радо и Гого, за да напомня ненатрапчиво за образите, към които клони като „Лудият Макс“ на Деян Енев.

„На изток от Запада“ е изтънчена ювелирна изработка. Модерна класика, съвършената новела, която трябва да заеме своето водещо място в българската литература. В тази творба – може би и заради тематиката – осезателно се чувства сянката на голямата сръбска литература – в частност Драгослав Ми-

хайлович – но историята си е нашенска, изпълнена с много хumor и горчиви сълзи. Разделеното село е метафора на България – лутаща се между Източна и Запада, никога неразбрала се със своите съседи, а винаги опираща до тях, мачкана и разкъсвана от великите сили (изключително силна е метафората с удивената църква по средата на реката, която служи за граница между България и Югославия!), мечтаща за просперитет и по-добър живот, какъвто, оказва се няма нито тук, нито на Запад от Източна, та се налага главния герой Носко (сещаме се за Гогол, нали?) да запраши чак за Америка.

Пенков е продукт на американската система на творческото писане. Той е минал през тази школовка. Успял е да надмогне провинциално-котловинното мислене и знае как да поднесе всеки свой текст – извисено, увлекателно, самоуверено-атрактивно, с емоционален заряд, необикновени герои и универсални послания. По този начин той е интересен и за професора, и за любителя на комикса, който ще открие в „Девширме“ основно кървавата драма, а в „Крадци на кръстове“ ще го привлече най-вече смразяващата призрачна атмосфера от зимата на 1997.

А така се печели ненатрапчиво и неусетно терен и популярност. Първо в разказа и новелата, а след това и в романа. Защото откривам в Мирослав Пенков потенциала на майстор-епик. И той доказва по най-убедителен начин, че е такъв с „Щъркелите и планината“, 2016. Ако и да се чете на един дъх, си личи, че този роман, писан под взискателния поглед на Майкъл Онтаджи, е старателно обмислен и създаван напоително бавно, внимателно следващ своята стратегия, че за реализацията му е положен къртовски труд и са му правени достатъчно много и премислени редакции. Оказали се полезни и за негово добро.

„Щъркелите и планината“ съдържа в себе си потенциала на бестсъръп и същевременно носи както виталната об разност на мистичния балкански югоизток, така и лустрото на нивелираното блъскаво слово, характерно за добилите опит от световната класика англоезични автори. Пенков рисува картичите увлекателно, но и обобщено, винаги търси универсални образи, конфликти и обобщения, с които да е интересен единакво и у нас, и в чужбина. Само така ще добие правото да бъде издаден от „Фарар, Щраус и Гун“ в Ню Йорк и Лондон.

Ясно е, че няма да конкурира Гришъм, но самият факт, че те издава такова престижно издателство, говори, че си струва риска, че има с какво да спечелиш публиката по света. Затова и действието на романа ще се концентрира в Странджа планина, криеща в пазвите си мистерии и легенди, по тази причина и основната тема ще бъде за намереното и загубено отечество...

Главният герой ще бъде българин, но идващ от САЩ, привидно аутсайдер и лузър, прекъснал студент с просрочени кредити, но приет от местните старци като месия. Той ще попадне в свят на тайнства и сказания, в гранична зона,

където са еднакво актуални и значими преданията за египетската фараонка Бастет, за Атила и Лада, капитан Коста и Назар ага, за кървави схватки с османски завоеватели и сложни междууседски отношения между българи, турци и гърци, за въстания и войни, обагрени с кръвта на невинно избити, с пепелища и геноцид, варварски революционни експерименти, свързани с индустрализацията и смяната на имената на мюсюлманите, с всепроникващата и омайваща сила на нестинарските танци и любовта необяснима, пред която са неподвластни нито религиозните, нито социално-класовите ограничения.

И която, оказва се, трябва да държи сметка за традициите и табутата, след като катастрофира в съдбите на дядо и внук – дядото учител с гъркината Ленио и внукът – американец с туркия Елиф. Защото гластьта на кръвта си има своята регулираща и възпираща хаоса в социума роля. Пенков контролира до съвършенство повествованието.

Той умеет да разказва завладяващо и максимално въздействено предания и легенди за селата Клисура, Костица и Бял камък, да ги одухотвори, натовари с приемлив патос и с очарователна зрелищна ефективност, която напомня холивудските блокбъстри на Питър Джаксън.

Авторът умело и ненатрапчиво засяга проблема за силата на Фатума, за това как наследствената обремененост от лъжи и престъпления неминуемо преследва един род и води до неговото загиване. Мирослав Пенков връща на българската литература вкуса на сочното и поразяващо с премислената си точност писане, на героите, романтични и ярки по дух, търсещи своето място под сълнцето, пленици на съдбата и мечтатели безумни, желаещи неистово сами да направляват живота и бъдещето си.

Без да предлага лесни решения и хепи енд, „Щъркелите и планината“ впечатлява като епична фреска, пламенно вървяща в изкупителната сила на Изкуството и Съдбата. Творбата едновременно унизила и възвисяла изстрадалия ни национален дух, държи ни в хипнозата на магнитичния нестинарско-хайдушки ритъм до последната си страница и ни кара да се гордем с таланта и възможностите на своя създател, положил максимални усилия при двойното раждане на книгата му на английски и български език. „Щъркелите и планината“ е категорично доказателство за огромните креативни възможности на Мирослав Пенков.

Крайно време е меродавните критики у нас да престанат да се дивят на спецификата на писателския му стил, да се чудят чий автор е и да приемат за вярно очевидното – пред очите ни израства капацитет от световна величина, каращ ни да вярваме, че един ден ще бъде прият за равен от Орхан Памук, Онтаджи и Салман Рушди.

Какво по-хубаво от това?

Борислав ГЪРДЕВ

Мирослав Пенков, „На Изток от Запада“, 2002, разкази и новели, изд. „Сиела“, С., отгр.ред. Красимир Гетов.

Мирослав Пенков, „Щъркелите и планината“, 2016, роман, изд. „Сиела“, С., отгр.ред. Христо Блажев

Кънчо ВЕЛИКОВ

Човекът –
господар на мълчанието
и роб на думите.

Топлият вятър
събуди пъпките
от зимен сън.

Дъждец – маргарит.
Капка – жълтичка.
Днес е Гергьовден.

В пазвата на залеза
гори и се разгря
самотен мак.

Ябълков клон
натежал от рожби
до земята.

Сред цветията -
стомна за декор.
А беше жажда.

На масата ябълка –
изкусителка на Ева.
Днес – Натюрморт.

Снежинката.
Какво изящество
в последния танц!

Под кората на спомена
мисълта –
оголена кост.

Изд. "Фабер", 2016.

В памет на Янко Димов

Мълчи пианото
и черни са вече
клавищите и момичето,

На П. Караангов
Между страниците
минзухарче.
Автограф от поета.

Поезия –
съпротивата
на злото.

Тъга в платното.
Художникът
рисува сълза.

Димитър ПАЛАЗОВ

Изд. "Фабер", 2016.

Усмивка сияе —
снегът се радва
на своя палач.

Кокичета-гости.
Мирис на предпролет.
Развеселен вятър.

Мартенско поле —
със петна от сняг.
Щъркели накацали.

Взрив от цъфтежи.
Пукотвица без гръм.
Клади без огън.

Война в небето.
Бой със светкавици.
Дъжд ли, сълзи ли,,,

Сънцето първо
напи изворчето.
И то прогледна.

Пред огнището.
Огънят размахва крила.
И в полет чезне.

Мираж в мъглата:
Човек ли плува с ръце
и гази с крака.

Юлски следобяд.
Тишина оглушителна.
Ни бръм на муха.

Кервани от думи
след дните ми вървят.
Знаци безмълвни.

Мигове, мигове...
Миг до миг, миг след миг.
Грамада от време.

Худ. Иван БОЧЕВ, Нощна петеруда

Петър ИВАНЧЕВ**ХОРОВОДЕЦ**

Куцо свраче важно крачи, важно крачи,
нога влачи. Ха наляво, ха надясно,
чак шосето му е тясно.

- Де отиваш, бре юначе, бре юначе,
куцо свраче? - смее му се сойката на
вървежа и на стойката.

- Аз отивам на мегдана, на хорото да се
хвана - на мегдана насред село, на хорото
там начело - и отвръща куцо свраче
и пак важно-важно крачи.

- О, за тебе май размитат! Двама-три-
ма вече питат.

- Тъй ли? Чакай кърпа да развея,
малки моми да лудеят!

- Бре, бре, Сврачоране, тя каква тогаз
ще стане? Как ще водиш двеста мина,
двеста мина юначина? С хороводец куц
в селото куцо ще е и хорото!

РАНОБУДНИЯТ ПЕТЕЛ

Ей във ранните зори пак петлето със
тръба тръби:

- Кукуригу! Ставайте от сън, сънци
вече грей навън! Всеки работа да почва
- важна работа и срочна. А пък малките
дечица от града и от селото да се хванат
под ръчица и да тръгват към школото.
Със учителя си млад ум и разум да
берат! Кукуригу-у-у! Нека всеки чува,
няма време да се мързелува!

Тъй ранобудният петел, длъжност
важна във живота си подел, без да мисли
все я кара, ала не познава календара.
Във почивни дни, на празник свят пак
не дреме и събужда ни без време, сякаш
на инат.

Бре, петленце мило, рано подранило,
ще те хвана за ухото, да те заведа в школото,
да научиш всичко там, че от тебе
да не ме е срам.

Павлина ПЕТКОВА

sms
Сърцето ми е лава
душата - незагаснал кратер.
Докоснеш ли ме - овъгливаш.

sms
Страховете ти - кратер на вулкан.
С поглед светкавици хвърлям
разпалвам лоното ти.
Отеснява небето.

Изд. "Фабер", 2016.

КОМПЮТЪРНО ЧОВЕЧЕ

Влюби се Ванко на тате в компютъра
стар и той му стана най-верен другар.
Ярко ли светне погледът на екрана,
не чака момчето покана. Набира то по
клавишите и вижте как бързо минава от
сайт в сайта с не знам колко мегабайта.
Чати с приятели цяла дузина, търсят
го вече и от чужбина. А пък захвате ли
разни игри, даже баща му да дава пари,
не може оттам го откъсна чак до вечерта
късна. Шари момчето безспирно навред
в Интернет. Не останаха филми, програма -
копче не бутано няма!

Баба му Сия се смяя:

- Бре, що за лудост е тая?

- Тез чудесни, дето ги гледаш, какви
са? - дядо му Ванко се слиса. А пък
Ванко се смее:

- Дядо, в нов век се живее! Бързо
менят се днес времената, професори
станаха вече децата.

- Хайде! - стрина му вика. - Стани,
поиграй! Ще се схванеш комай!

А майка му, дето се рови и тя в Интернет,
му даде съвет:

- Два часа само и точка! Забраната
няма отсрочка.

Но Ванко с компютъра свикна, че
скоро пред него поникна. И от стоенето
дълго момчето пусна чак корени в
дишемето.

Въкъщи изпаднаха в ужас и смут,
спешно повикаха доктор професор про-
чут. Прегледа той новото чудно растение
и остана в недоумение. Уж е нормално
момчето на вид, ала е някакъв друг
индивид. Чуди се лекарят, пъшка, въз-
диша - нищо в дебелите книги за таз
болест не пише.

И във миг той издаде радостен вик:

- Туй е лаптопомания! Чел съм за нея
в чужди списания. Което на учен език
значи ни по-малко, ни повече от „ком-
пютърно човече“. - И да пише рецепта
захвана: „Дневно час пред екрана и да
чати само с познати. А после навънка да
скита и най-вече - топка да рита!“

sms

Петелът от съня ми

те прогони.

От чуждо легло зората те издърпа.

sms

Капка дъжд съм.

По лист се стичам - изпий ме.

Чувствата ми оплоди.

Павлина ПЕТКОВА, Волтова дъга, sms
поезия, Изд. Астартъ, 2016. Пловдив.

БЪЛГАРИНЪТ В ЧУЖБИНА - ДИАГНОЗА ИЛИ СИНДРОМ?

Константин ЕЛЕНКОВ

Ще повторя нещо, което вече съм го казал: такива хора трябва да обикалят света и да разказват за него; иначе светът ще си остане невидян! Като чета книгите на Димо РАЙКОВ, у мен се затвърждава убеждението, че съдбата, историята си избира своите „съгледвачи“ и летописци. По всичко изглежда, че Димо Райков е от тях. Той сам определя мисията си като благородна и благодарна. И което е по-важно – той има съзнанието, но може да и самочувствието за мисия. Винаги е стоял вътрешни обаче; външност точно така, както подобава на хората с мисия. Странен и страничен, с оглед на нашите литературни и класации.

Първата ми среща с Димо беше и с неговата първа книга „Стълба от камък“. Тогава той спечели доверието ми именно с искреността си, със своята непринуденост и сърдечност... В „емигрантските“ му книги, да ги наречем така условно, той продължава тази линия на откритост и себеотдаване. Не случайно новият му пост в интернет се казва ДИРЕКТНО. Да, Димо Райков директно. Той е от малкото, които ловят сюжетите във въздуха; героите – от улицата. Много от новите му парчета (така условно ги наричам), тъй като тук есета и импресии свободно съживителстват с фейлетони като „Да си емигрант и да гониш емигранта“, „Живот на колене“, „Мъката да си българин в България“, „Историкът гастрольор“, някои ми е трудно да определя жанрово, но то не е и необходимо – „Димо Райков директно“ е едно добро определение. Още повече, че някои са пробвани и във фейсбук. Не мога да не цитирам един редове от книгата, без друго свръхактуална: „Кой как и защо така е сътворил българина? Кой е вселил у него този тарикатълк, премесен с озлобление към другия с подобна съдба? Как така той иска него като емигрант да го приемат с отворени обятия, а да гони ония, които от нужда и безизходица идват в неговата държава...“ Цял живот търся, разнищвам – заключава авторът – потайнностите на българската душа. Но едва ли някога ще се докосна и до една брънка от тях...“ Но ето и едно обобщение от днес, така да се каже, от статията-изповед или интервю в Поглед-инфо: „Тази моя „Диагноза...“ не е срещу емигрантите, та нали и аз съм един от тях, тя е вопъл за достоен живот, по правила, в нормалния свят, за съкъсване с „къщичката“, чието наследство ни трови в чужбина, но и в България.“ Хубаво е, че тази тревожна книга завършила с едно чудесно есе – МОИТЕ МАДОНИ. Тук писателят Димо Райков се връща към предишни свои настроения, след оння свят на Духа и Светлината, за който отваря очите му Париж... същият този Димо Райков за кой ли път доверително-съкровено обобщава:

„Не съм видял до ден-днешен друг народ като френския, който така да умеет да ценя радостта от мига“.

Срещата му с Шарл Азnavur оценява като „дар от Бога“... Но, мисля си, срещнал го е Димо, други с години висят в Париж, но не са го видели, а и тях не са ги виждали! Вграждане – така можем да определим и тази книга на Димо Райков, и първите му книги с разкази и повести, където основна тема и движеща идея беше вграждането: „Стълба от камък“, „Жребият“, „Писма до мъртвия брат“, „Пансионът“... Вграждане¹ и страдание.

Новото тук е Айфеловата кула, на която писателят е възкачил баща си – миньорът от Малко Търново, който не е и сънувал (е, може пък да е сънувал!?) че ще стъпи на покрива на света. Външност и синът му не е сънувал, че по схемата на структуралната лингвистика ще се окаже на върха на пирамидата – така е построена – пак

по неведомите пътища на писателската интуиция! тази книга...

Не е предполагал Димо Райков, че по този начин остава извън пирамidalната структура на един току-що подхванат „литературен“ спор между вече установени групи литератори – нека ги наречем писатели, между които няма да срещнете – за добро или зло – името на нашия човек...

И тази книга е изградена на принципа на предишните – есета, редуващи се с очерци за живи хора... Хора, които Димо е срещнал, не се е разминавал – а ги е срецдал! Разговарял е с тях, изследвал е биографиите и съдбите им отблизо, неформално! От Клошаря Роже до красивата Рашида Дати (218 с.)

И мал е щастието негов гид да е най-възрастният български емигрант в Париж Рафаел Алмалех (194 с.) който вече не е между живите, за съжаление!

Худ. Иван БОЧЕВ, Силует 4

И най-ценното като признание на французин; и то не кой да е посланик, а генералният директор на Министерство на туризма ПОЛ РОЛ: „Аз съм много горд от това, че известен български писател като вас не само е написал толкова популярни и четени книги за Париж, но и от факта, че с такава енергия и любов допринасяте за неговите достойнства.“ Енергия и любов... И още – „с тази прекрасно свършена работа“ вие допринасяте за опознаването на неговите, на Париж, достойнства“ (предговор) Прекрасно свършена работа! Иначе той минава през света с усмивка. Но може би това е привидност; то е една търде добре поддържана маска на един тъжен по своята истинска същност човек. Или и това е само на пръв поглед? Книгите му са прорани от гняв и волни. Не всеки ще хареса книгите му. Не всеки ще намери утеша и радост в тях – те са предназначени за бедните, за „нищите духом“, както са назовани в Библията скромните люде... За Димо Райков точно „чуждата чужбина“ се оказва по някакъв начин своя. И това е забележително в днешното време на дезинтеграция. Смея да мисля, че точно процесът на интегриране ще ни разедини окончателно. И тогава като единствено спасителни ще останат – макар и в редуцирани, в изкривени форми! – така наречените християнски ценности, умението, дарбата да сме човеци.

И тази книга, поредна от серията за Париж! – регистърът е изключително широк и богат – от ресторантите и храната на парижани (които тук е религия!) до срещите му с изкуството и хората на културата и елита на световния град; от съчувствието – до възторга!... „Усещане за чужда болка – най-първия знак за красота!“ (Андрей Германов)... това усещане нашият автор го има в излишък. И

нищо че ходи непрекъснато усмихнат – той е от хората, които поемат чуждата болка като своя. Затова и книгите му са препълнени със състрадание и съчувствие. Затова и всяка втора дума е за многострадална България, за многотърпеливите българи; той не може да и злезе от България, от мизерията на България – напротив, тук, в разкошната и светла столица на света това чувство като че ли се засилва – чувството за непорядък и мизерия. Още в очерка си за Румъния Угърчинска той каза от нейно име: „Аз друго не мога, мога да пиша“... И още едно признание – този път на знаменитата д-р Дарина Кръстинова, която лекува Аниа Заркова: „Има много колеги, които се уморяват от чуждата болка... Аз не мога така... Участвам в историята, въпреки че е натоварващо, когато поемаш чуждата болка...“ Тия думи напълно прилягат за писането и живота на Димо Райков... Някой ще каже: защо е трябвало да отиде в Париж, за да ни разкаже историита на Киркор от Пловдив, Николай от Видинско, 95-годишният Рафаел Алмалех – героите тук са други, няма ги Нели от Варна, Ванчо Свирката от Габрово, Мони Якимов, Стоян Ковачев – светлата галерия от БГ-емигранти...

И днес, когато актуална стана темата за завръщането на българите в родината, си мисля аргументи „срещу“, или аргументи „за“ това завръщане ще са книгите на Димо Райков. Умението да съчувствува, да състрадаваш е рядък дар. Често пъти то ни прави слаби; защото, знае се, съчувствието е уязвим – дори само заради загубата на жизнени сили и енергия...

Това са общо взето импресии – къси, по страница, страница и половина. Най-голямо като текст е „Баща ми плаща в Париж“. Единствено то надхвърля двете страници. Това е есе, ето по всички закони на жанра. Могъл е да го наяслови „Светлините на Париж“, или – „Градът на светлината“. Все едно. Тук е и героят на книгата – миньорът-аристократ; бащата на писателя. ... Димо Райков е безпощаден в критиката си към всички, опозорили или позволили да бъде опозорена нашата мила Българийка! По правило българинът-турист не може да не донесе сравнението: ония там – и ние – тук! Може би единствено Алеко понасяше по-спокойно сравненията или поне така ни е изглеждало? Първите пътеписци, нашите хаджии – търсят предметствата на българското, но не устояват пред изкушенията на чуждото. Едно е, обаче, пътешественикът, друго е емигрантът. „Париж – радостта от живота“ обобщава донякъде всичко казано-писано досега от Димо Райков. Но има още една – засега последна, на която имах радостта да съм препоръчител – „Париж, позволи ми да те обичам“. Тя може би е най-съкровеното, което Димо Райков – а навсяко и изобщо българин! е посвещавал на града-мечта! Не са една и две страници на подобни трепетни изживявания. (Младите ни се надсмиват на тая наша слабост. А кой знае? Може и да ни завиждат...) Димо Райков не поучава, не назидава – съчувствия и състрадава. Всяка втора крачка, всяка втора мисъл е за България. Той съпружива – и радости, и горести, и срам, и позор. Но не може да е безразличен към наглостта и простотията, онази – войнствената, арогантната, безпardonната, която е оставил в милата България. В „Диагноза – българин в чужбина“ Димо Райков ни казва много за себе си: той не може иначе, той не познава друг начин за общуване и за опознаване. Може да звучи старомодно, изтъкано, но е реалистично. На места изскача фейсбук-стилът му – експресишен, невъздържан и лютиво нагарчач. За писателя Димо Райков Франция и Париж са един урок, но и една мечта за българите и България. Най-често срещана словесна фигура в книгите му е „само французе

могат /или: правят/ това“.

И „Само българи могат да говорят, да правят това, да се карят така.“ Димо Райков е постыпил, както би постыпил един писател или журналист, комуто не са чужди човешките съдиби и страдания – който не би могъл да постыпи по друг начин: той ни разкрива различни истории, запознава ни с биографиите на изпаднали от колелото на живота хора.

Сега вече той не колекционира съдиби и истории – това са само зарисовки, щрихи, етюди за нещо по-обемно; новия прийом на Димо Райков – повече публицистично-есенстичен, фейлетонно-анекdotичен, за разлика от героите в предишните книги, които не бяха какви да е българи, но порода българи, хора от най-представителната част, „некомандированят елит“ на България.

Към тази пъстра и колоритна галерия Димо Райков добавя сега и нови образи – нови и като характеристика, и като съдба. Може да се каже, че Димо Райков е неконтролиран социален! Често, по средата на разказа, ще се отклони, за да наруже политиката или политиците, да призове – „да се премахнат час по-скоро обръчите от фирмите“, „да се контролират мисиите в чужбина“ и т.н. И всичко това – с наивния патос на писателя-възрожденец. Обобщенията, до които той достига, го нареждат сред най-ярките ни писатели-народопсихологи. При това той го прави непредвзето, макар и систематично, с колекционерска страсть... Сигурен съм, че неговите герои от „ДИАГНОЗА – българи в чужбина“ скоро ще станат и обект на специални изследвания.

Преди 20 години Димо Райков бе сред най-изявените млади български писатели – за неговите книги пишеха един от най-добрите литературни критици, като например Ефрем Каранфилов, според когото казаното от Димо Райков за смъртта в романа „Писма до мъртвия брат“ се нарежда до най-хубавото на тази тема в литературата ни. Творбите на Димо Райков му бяха направили впечатление в онова тоталитарно време със сътъкната чувствителност и усет за художествен рисунък. Показателен е и фактът, че гаранти за приемането на Димо Райков в Съюза на писателите тогава бяха освен споменатия академик Ефрем Каранфилов, така също и Радой Ралин, Йордан Вълчев и Борис Христов – все ярки, талантливи български писатели. Спомням си как бе приет в най-авторитетното по онова време литературно списание „Септември“, в което работех – неговият разказ „Работен ден“ – изненада всички ни с таланта си. И ето че след 10 -15 години „мълчание“ Димо Райков се завръща в българската литература по най-убедителния, най-красивия начин, като ни дарява книги, с които направо ни казва: „Живейте така, че да не се срамувате – нито вие, нито вашите деца, от това, че напразно сте пропили времето, отпуснато ви за живот...!“

¹ Вграждане – така можем да определим и тази книга на Димо Райков, и първите му книги с разкази и повести, където основна тема и движеща идея беше вграждането: „Стълба от камък“, „Жребият“, „Писма до мъртвия брат“, „Пансионът“... Вграждане, страст и страдание...

Преди него и други са се опитвали да дадат формулатата на този синдром – Захарий Стоянов, Алеко, братята Страшимирови, Иван Хаджийски, Симеон Радев... А Стоян Михайловски направо определя като „дълго и горестно самоборство“ това трагично самоанализиране, той опит да се познае чрез самопознание българинът и българското.

КО ЖОДЕР

Тошо ДОНЧЕВ

След рапорта на дежурния учениците насидаха по чиновете с обичайната връзва. После се възди с такава тишина, че учителят Желер чуваше дори дращенето на писалката си. С еднооко забеляза, че натегачът Санто стърчи от чина с вдигната ръка. Без да бърза, попълни данните в дневника и едва след това се обърна към него: – Кажи, синко, какво има? Санто се изправи почтително: – Господин учителю, живадър. – Моля? – не разбра учителят Желер. Русокосият първенец на класа повтори с едва долгима усмивка: – Живадър. След кратка пауза добави с престорена любезност: Вчера на родителската среща, господин учителю, сте казали, че не знаете думата „кожодер“ на руски. Затова аз погледнах в речника. Викат му „жи-ва-дър“ – артикулира с насмешка. Учителят Желер положи огромно усилие да се овладее. Искаше му се да се разкрие от яд и безпомощност.

Не биваше открито да споделя чувството си за малоценност пред родителите; напразно беше учи руски по време на военопленничеството си и напразно имаше диплома от Ленинския институт, никога няма да си служи с езика така съвършено както предишната учителка на тези безочливи младежи, рускинята Глория Гаврииловна. Самият учител Желер не разбираше защо избра точно тази дума, за да онагледи с нея нещата, които не си струва да се знаят, излишните понятия. След като я произнесе, осъзна, че винаги, когато наистина бе хванат натясно, в него нахлуваше един детски спомен. Пред себе си вижда как мускулестият като биче кучкар с противната физиономия замята с огромната си като гребло ръка телената примка през врата на Шаро, при което мъничката кожена топчица дори не успява да излае, само гледа умоляващо с подути от болката очи към отчаяния си малък стопанин. Мрачният кожодер не се смили над Шаро, грубо го метна при останалите ужасени паста, подвали опашки, в клетката, олюляваща се върху двуколката. – Моля ви се, чичко – примоли се момчето, – върнете ми го! Още днес баша ти да ми донесе пет пенгъро, ако утре искаш да видиш жив този мелез – изгрухтя суроно мъжът. И вчера вечерта учителят Желер се чувстваше като в капан, сякаш някой го стискаше за врата. Установи, че почти осезаемото презрение, направо омраза към неговия предмет го задушаваше. Напразно привеждаше доводи в защита на руската литература с цитати от Пушкин и Есенин, напразно се изразяваше внимателно и все пак дръзко, признавайки, че текстовете в христоматиите не са точно практически, а по-скоро идеологически, налагаше се да се назубрят излишни думи като „огнър“ и „сламена колиба“, а всъщност с помощта на учебника подрастващите не можеха дори една чаша вода да си поискат на руски. Чувстваше се несигурен, като сред врагове. Накрая безпомощно разтвори ръце и в подкрепа

на думите си като пример за рядка, излязла от употреба фраза инстинктивно спомена ловците на кучета, до края все това му се въртеше в главата. И тогава от последния чин вдигна ръка един баща. Учителят Желер се надяваше, че от трийсет родители ще се намери поне един, който да застане на негова страна или че поне, три години след събитията, няма да обвинява него заради руснациите и четвърти ноември. В първия момент наистина изглеждаше, че този приятен на вид, посивял господин най-после е заел неговата страна, когато изрази благодарността си от името на останалите за педагогическата му работа и усилия, но инженерът накрая обобщи думите си с това, че този език ав ово е ненаучаем, защото макар във всеки час дежурният да си чупи езика, докато произнася товарищ преподавател, децата не могат да запомнят дори това. После педантично взе да разсъждава, че дори и неразбирамите групи от думи

щата на оргазми смърт. Замаян затвори след себе си вратата на барманката, не можеше да повярва, че всичко това се беше случило с него. На етажната площадка се сблъска с един свой ученик. – Какво търсите тук, синко? – попита го сконфузено. – Тук живея – отговорих, – а вие, Господин учителю, по какъв повод идвate насам? – попита лукаво. Зачерви се, очевидно го бях смутил. Не каза и дума, врътна се на пета и се спусна по стълбите.

В края на годината не искаше да ми пише шестица по руски. Само двамата, той и аз, знаехме защо не ме считаеш достоен за отличната оценка. Накрая класният го убеди да не ми разваля отличната диплома. От септември учителят Желер се отказа от преподавателската работа, пое училищната библиотека и помагаше при редакцията на училищния вестник. Чух, че се развел със съпругата си. Не се срещахме повече нито в училище, нито в нашата коопeração. На мен ми изглеждаше дребнав, а като мъж се оказа мижитурка, „прост деятел“. Не беше достоен за Ерика. Чудех се и се дразнех какво ли беше открило едно прекрасно видение с външност като на Грета Гарбо в този хърбav, нисичък педагог, с редки зъби, прикривани от виснали мустаци като на селянин, а от оголеното му чело и в очите му висяха дълги кичури, за които смяташе, че му придават артистичен вид. Може би, облегнат на барпулта, вдъхновен и подпийнал, е рецитирал любовни стихове на барманката, завършила католическата девическа гимназия „Света Мери“, която за голяма почуда на учителя знаеше дори какво е хексаметър. След дипломирането, вече като гражданин на университета, се сблъска с нея в коопeraçãoта. Поздравих я почтително. Спря ме, повдигна сведената ми глава, мушвайки поддържания си и лакиран в кърваво червено показалец под брадичката ми. Погледна ме право в очите. – Нима ти си онова момче? – запита ме леко учудена, но очевидно не чакаше отговор. Остави след себе си замайващ уханен облак, докато, поклащайки ханш, се понесе надолу по стъпалата. Бях горд със себе си, защото макар и да не спечелих, да не можах да спечеля благосклонността на тази възхитителна, зряла жена, то поне успях да отстрания съперника си.

На следващия ден се отби в бар Берлин, искаше да си побъбри с Ерика, очарователната барманка, с която се беше запознал преди два месеца, когато търсеше къде да притъпли болката и беше жаден за разбиране, очакваше утеша. Не можаха да разговарят в бара заради навалицата. Ерика го повика у тях след победа на следващия ден, искала била да учи руски. Преди това учителят Желер смяташе, че е майстор не само в езикознанието и поезията, а и че разбира нещичко и от изкуството на любовта. Наложи му се да прозре, че в действителност е абсолютно неграмотен векса с главна буква, и въпреки това за един час получи повече наслада, отколкото в целия си досегашен живот. Макар да усещаше, че го ползват като средство за удоволствие, сякаш някаква приказно красива канибалка го ликвидираше, насищаше на парчета и погълъщаше, а той умираше като безпомощна жертва, от първата до последната минута се наслаждаваше неимоверно на обилства-

Преведе от унгарски Нели ДИМОВА

ПРОГРАМА НА ОПЕРА - СТАРА ЗАГОРА

ОКТОМВРИ 2016

- 4 октомври – АББА Мания – концерт в чест на Празника на Стара Загора /5 октомври/ с диригент Свilen Симеонов

- 7 октомври – „Тоска“ от Дж.Пучини с Паоло Руджиеро /Италия/, Таня Иванова, Петър Костов и др.

- 11 октомври – гостуване в гр.Кърджали за Празника на града /21 октомври/ с Пино-кио от Ал.Йосифов и „Кармен“ от Ж.Бизе

- 12 октомври – „Едно лято в едно блато“

- 15 октомври - Концерт Кино-Класик Soundtracks за участниците в Августиада – Фестивал на виното в Стара Загора

- 19 октомври „Травната“ от Дж. Верди

- Майсторски клас на диригента Шунго Морияма /Япония/

- 21 октомври – Концерт Симеон Симеонов и приятели.

- 22 октомври – „Едно лято в едно блато“

- 28 октомври - ПРЕМИЕРА на оперетата „Парижки живот“ от Жак Оffenbach, реж. Румен Нейков, диригент Димитър Косев

- 29 октомври – гостуване в гр.Хасково с оперетата „Парижки живот“ от Ж.Оffenbach, реж.Румен Нейков, дир.Димитър Косев

НОЕМВРИ 2016

- 4 ноември – „Мадам Бътерфлай“ от Дж.Пучини с дир.Шоко Фукуда

- 9 ноември, гостуване в гр.Пловдив с „Кармен“ от Ж.Бизе.

- 11 ноември – Джаз от Франция представя Димитър Косев-диригент /в залата на Библиотека „Захарий Княжески“/

- 15 ноември - гостуване в гр. Казанлък с оперетата „Парижки живот“ от Ж. Оffenbach, реж. Румен Нейков, дир. Димитър Косев

- 17 ноември –QUEEN-Концерт, Премиера

- 22 ноември – гостуване в гр.Сливен с Концерта Кино-Класик Soundtracks

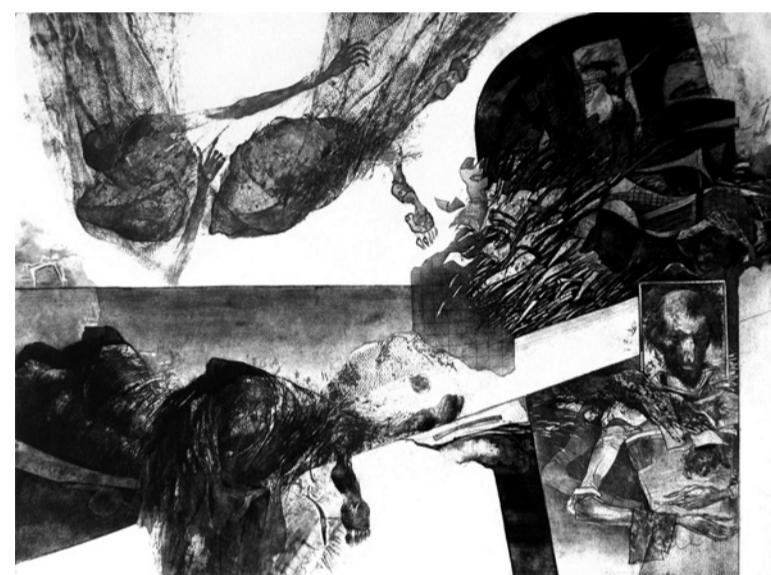
- 24 ноември – Симфоничен концерт с диригент Пиер Калабрия /Италия/

/28 ноември – 5 декември/ - Фестивал на оперното и балетно изкуство

- 28 ноември ПРЕМИЕРА на „Селска чест“ от П. Маскани и балета „Делвата“ от Алфредо Казела (за първи път в България) с участието на италиански постановъчен екип: Карло Донадио-диригент на Римската опера, Салваторе Русо- сценограф, Игнасио Окипини - режисьор в операта в Палермо, Хореограф на балетната постановка – Силвия Томова - Посвещава се на 75 години от рождениято на Гена Димитрова

- 29 ноември – гостуване на Държавен музикален и балетен център – София, Музикален театр „Стефан Македонски“ с „Любов и смърт в Мулен Руж“ - Мюзикъл

- 30 ноември – гостуване на ДО-Русе с балета Маркитанка, Pas des quatre, Корсар, Пахита и Години времена - Вивалди Хореография - Павел Ротару, костюми - Първолета Иванова - Летиция, Репетитори: Милкана Домуслиева, Марияна Захариева

Худ. Иван БОЧЕВ, Рисунка

могат да бъдат запомнени, ако въведем отдавна доказали се асоциативен метод, тоест, въз основа на звученето, „преподавател“ можело да се свърже с конструкцията „прост деятел“, което изобщо, а и сега особено подхождало на педагогите и така лесно можело да се запомни дори и този ужасен израз. С този удар под кръста приключи родителската среща. Съкрушен, учителят Желер закрета към дома си и сънят цяла нощ не го спохди.

На следващия ден се отби в бар Берлин, искаше да си побъбри с Ерика, очарователната барманка, с която се беше запознал преди два месеца, когато търсеше къде да притъпли болката и беше жаден за разбиране, очакваше утеша. Не можаха да разговарят в бара заради навалицата. Ерика го повика у тях след победа на следващия ден, искала била да учи руски. Преди това учителят Желер смяташе, че е майстор не само в езикознанието и поезията, а и че разбира нещичко и от изкуството на любовта. Наложи му се да прозре, че в действителност е абсолютно неграмотен векса с главна буква, и въпреки това за един час получи повече наслада, отколкото в целия си досегашен живот. Макар да усещаше, че го ползват като средство за удоволствие, сякаш някаква приказно красива канибалка го ликвидираше, насищаше на парчета и погълъщаше, а той умираше като безпомощна жертва, от първата до последната минута се наслаждаваше неимоверно на обилства-

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ

тел: 042/649-110 , 042/980-088, GSM 0888790135

Зам.главен редактор: Красимира БОЖАНОВА

Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ

Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов“

e-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!

Аbonament - само в редакцията

КАН ТЕРВЕЛ - СПАСИТЕЛЯТ

/от стр. 1/

Канът виждаше олтара, иконостаса, стено-
писите, хоругвите, свещниците, кандилата...
и всичко му се струваше никак мистериозно,
свещено. Същевременно стъпилите върху
жълтия нубийски мрамор колони му напом-
няха избелели човешки кости. Те изглеждаха
прекалено масивни, защото и мъките по
покръстването и налагането на тази вяра
бяха вековни, неимоверно големи. „Внима-
вай, никакът му нашепиващ в съзнанието, у
византийците доброто и лошотията, злото,
вървят ръка за ръка. Бъди нашрек!“

- Ще се чете от Евангелието на Йоан...
- обяви новият патриарх Кир, когато висо-
копоставените лица заеха местата си. Той бе
наметнат с искрящ от аметисти, опали и сап-
фири фелон¹ и изглеждаше величествен.

Отново се отприщи монотонната тирада, но българският кан разбра и запомни само, че „който обича душата си, ще я изгуби, а който мрази душата си на тоя свят, ще я запази за вечен живот“. Затова си помисли: „Дали пък наистина е вярно, че Бог прибира по-рано достойните, добрите хора?“

Пламъците на свещите потрепваха, хорът
пееше напевно, от иконите светците гледаха
доволни, настърчително. Светият отец
ломотеше нещо неразбрано, кръстеше се,
правеше поклони и го приканни бос да стъпи
в купела с водата. Разгъна антифонария²
и пропя подходящия стих. Накрая завърши:

- Отнине по християнски Тревелий ще
се зовеш.

На челото на Тревелий кръстът с мирото
още пареше, сякаш бе жигосан за цял живот.
Напръскаха го със светена вода. И той пов-
тори на гръцки след византийския патриарх
„Символа на вярата“:

- Вярвам в единния Бог-Отец, Вседържа-
тел, Творец на небето и земята, на всичко
видимо и невидимо. Вярвам в единния Гос-
под Иисус Христос, сина Божи, единородния,
който е роден от Отца преди всички векове...
Вярвам в една свята, вселенска и апостолска
църква. Изповядвам едно кръщение за
опрощение на греховете. Очаквам възкресе-
нието на мъртвите и живота в бъдещия век.
Амин! – произнесе го като заклинание, като
обет, който поемаше пред историята. – Сега
и завинаги и во веки веков, амин!

- Алилуя! Алилуя! – запяха гръмко мо-
насите.

След кръста, трябваше да целуне и подне-
сената икона. Още овладян от вълненията и
осмислянето на случващото се, кан Тревелий
не разбираще какво става с него. Той допря
устни до златния нимб на Божията майка.
Изпита погнуса. Не можеше да разбере дали
тя се породи от тънкия пласт мърсотия,
който я покриваше като патина на времето,
или идеше от съзнанието, че целува един
противоречив образ, който не се вместваше
в представите му за девица, родила Бога.
Тревелий вдигна ръка да се прекръсти, но
десницата му застине наполовина път към
челото. А беше само един жест, който го
срodiumаше с ромеите. „Прости ми, Господи,
прости!“ – каза си и довърши ритуала.

Зад олтара ставаха никакви приготовле-
ния, които бяха свързани с неговата особа.
Великият примикюор влезе със свитък в
ръка: бавно, важно, достолепно. Подаде
на Юстиниан завития на руло пергament,
привързан и скрепен с голям червен молив-
довул². Той го разгъна и прочете своя едикт, с
който тържествено обявяваше кан Тревелий
за кесар. Българинът коленичи и патриархът
увенча главата му с епиритарий, което
означаваше, че го признават за равен с васи-
левса или по-точно го провъзгласява за вто-
рия по власт човек в империята. И това беше
нещо повече от един жальк ритуал, който
арогантно гласеше: „Аз, който съм повече
от тебе, те удостоявам за мой последовател
(каквото и да значи това) при условие, че ще
зачиташ нашите традиции, права и свободи

¹ Адютанти.

² Църковна книга със стихове (антифони),
които се пеят при различни случаи.

и между нас избирам посредник, който е по-
вече и неограничена власт от всички нас и се
нарича Иисус Христос.“ Като потвърждение
на това Юстиниан го наметна с пурпурна
императорска хламида, а Великият прими-
куор поднесе златен церемониален жезъл,
който василевсът му връчи и го накара да
седнат един до друг, трон до трон, корона до
корона. Така ювигият кан надекочи своите
предци, защото през 619 година кан Орган бе
приел Христовата вяра и бе удостоен с титла-
та патриций. По-късно, през 635 година, след
подписането на договора за сътрудничество
и взаимопомощ, кан Кубрат също бе обявен
за патриций, но само толкова!

Гъстият шум ги обгръща и подпираше
от всички страни. В това време Тревелий из-
питваше нещо, което трудно можеше да се
определи. То беше съставено от гордостта и
очакването за блаженост, до колебанието, че
прави позорна крачка, след която няма връ-
щане назад. „Примамват ме, награждават
мене, купуват ме...“ Той нервно се размърда.

одежди на стойност петдесет литра злато,
което щеше да рече – ромеите да плащат на
българите ежегодна дан.

„Ето го върха на моя живот!“ – помисли
си канът. Истинска, безкървна война вод-
еше той. Докато други сееха смърт и оп-
ушение, Тревелий мирно завоюваше нови
територии под звуна на камбаните, които
продължаваха да огласят небето.

От чужденеца очакваха реч. Василевсът
го подкани. Тревелий се изправи и само леко
кимна с глава, без да се прекърши чиноп-
реклонно в кръста. „Това съм аз. Приемете
ме такъв, какъвто съм!“ – говореше изра-
женето на лицето му. Окашля се и започна
на гръцки, като търсеше най-подходящите
думи, за да изрази вълнението и съпричаст-
ността си към този акт:

- Представители на най-великия град,
столица на най-могъщата империя. Вие сте
свидетели, че ние дойдохме тук с мир, за да
се преборим с една неправда... – За голяма
изненада на мнозина, които го чуваха за

Худ. Иван БОЧЕВ, Икар

Нима един наследник на рода Дуло можеше
да бъде купен?! Какво противоречие, какъв
кръстопът! Даже в тази дума е заложено
разятието... Тревелий съзнаваше тежестта
на своите решения, които навсярно на-
следниците му трябваше да довършат или
заклеймят, а хронистите щяха да нарекат
исторически...

После василевсът вдигна ръка, за да укро-
ти зашеметяващия възторг, който, макар и
неискрен, беше впечатляващ и обяви:

- Дарявам на моя приятел земята на юг от
Хемус. Като се тръгне от Дебелт и Евксин-
ския point и се стигне до Тонзос, с крепостта
Милеони в Тракия, а после през селището
Микени се извие на север по река Азма.

Действителността оправдаваше мечтите.
Така уж претесничката родина на Тревелий се
разшири. Тази област българите нарекоха
Загоре, което на езика на славяните значе-
ше – зад планината, тъй като там живееха
предимно славяни.

Освен това в знак на благодарност и ба-
щина общ императорът обеща да праща
на кесаря червени копринени и кожени

по-щастливи.

Ромеите, за кратко притали дъх пред
неговото красноречие, неистово закрещяха
от възторг, а Юстиниан си помисли: „Да му
се ненадяваш на този Мълчаливец!“ Тревелий
изричаše бавно своя обет, като отчетливо
произнасяше думите, сякаш вникваše в тях,
за да им прида по-дълбок смисъл. Това ся-
каш бяха слова на молитва, предназначени
да бъдат казани веднъж и за цял живот.

- Хората не са дървета. Дърветата избуя-
ват и остават на едно място. Ние сме гора,
която търси сънцето, пие вода и иска да
живее в мир с равнината, планината и
околните върхове. Аз целунах кръста и ще
призовава поданиците ми да ме последват,
защото вярвам, че това е за общото дело,
за общо добро. – Той за миг замърча с още
по-гордо вирната глава, като всеки достоен
човек, който знае цената си, и заяви: – Ние
се стремим към единение. Християнството
може да го постигне. Разбираам, че от мене
очаквате да съм сеяча, да хърлям семето на
тази вяра и по нашите земи, да довърша това,
което започнаха моите предци. Ако земята е
гладна и плодна, то ще покълне. Попадне ли
в камениста почва семето, то ще загине или
птиците ще го изкълват. Задухат ли ветрове,
то може да бъде отнесено в по-благодатни
земи... Познавам българите и славяните. Те
ще намерят сили постепенно да се разделят
с древните традиции, обреди и ритуали, но
това ще бъде дълго, болезнено освествяване.
Трябва всички да бъдем търпеливи.

Думите му бяха изпратени с бурни ова-
ции.

Накрая Юстиниан повели на константи-
нополската знат да минат покрай тях и да
им се поклонят.

- Май трудно се реши на тази стъпка –
отбеляза василевсът, когато го покани на
тържествения обяд, а Тревелий отговори:

- Който няма юзда или юлар, го водят за
езика... Мъртвите са повече от живите и
всеки жив е утрешен мъртвец. Година по-
рано или година по-късно, това за света е
без значение.

- За света да, но не и за ордата ти – под-
хвърли съхидно Юстиниан.

Като внук на Кубрат и син на Аспарух
Тревелий призна християнското учение, още
повече, че то укрепва властта му. Но За-
ратустра беше богът на предците му, а Перун
почиташе повечето славяни, които искаха
да сеят любов и да жънат разбирателство
от съседите си, както и от плодната земя.
Той знаеше и добрите, и лошите страни на
Христовата вяра. Религията не накърнява-
ше властта на господарите, напротив – учеше
простолюдието на смирене и чинопочита-
ние. Преклонението, което проповядваше
кръстът, обричаше велможите и обикнове-
ните хора на покорство пред великия кан –
Божият наместник на земята. Разбрал с
инстинкта си на езичник натрапените по-
вели на необходимостта, верен на корена и
устрема към бъдното, той при кръщенето в
Христа и се надяваше повечето от боилите,
които вярваха в своите езически богове, не
само да не го укорят, а до един да го по-
следват в спорната, но необходима стъпка.
Но дали защото преотдаването му не беше
изстрдано, а стана плод повече на разума,
отколкото на сърцето, вярата му в разпятието
не успя да се превърне в любов. Той не
смогна да слее молитвените думи с чувства-
та си, не направи душата си съпричастна с
онова, което шепнеша устните. „Прости ми
Господи...“ – коленичеше, обграден от ико-
ни, кръстеше се, допираше чело до хладния
под на храма, а не изпитваше удовлетворе-
ние. В сърцето му беше пусто. Вощениците
прегаряха и гаснаха, както илюзиите му, че
ще излезе пречистен от черквата, възроден
за нов живот...

/ откъс от едноименния роман на Бойко
Беленски, който предстои да излезе от
печат /